

2. Protest van den Kerkeraad van *Witmarsum* tegen een besluit der laatste Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte) in zake grensregeling.
3. Protest van *Ds N. Diemer* te Vijfhuizen en *Ds J. S. Post* te Oudega (Small.) tegen een besluit der laatste Particuliere Synode van Noord-Holland in zake vrouwenstemrecht.
4. Protest van den Kerkeraad van *Zandvoort* over dezelfde zaak.
- 4a. Schrijven van *Mr J. H. Monnik c.s.*
5. Protest van *P. van de Gevel* te Haarlem tegen een besluit der Particuliere Synode van Noord-Holland 1921 in zake de op hem toegepaste censure.
Met verzoek om persoonlijk gehoord te worden.
6. Protest van *L. J. van Malsen* te Culemborg tegen een besluit der Particuliere Synode van Gelderland 1922 in zake de op hem toegepaste censure.
7. Protest van *J. J. C. van der Graaff* te Arnemuiden tegen een besluit der laatste Particuliere Synode van Zeeland in zake de op hem toegepaste censure.
8. Protest van *M. van Mersbergen* te Meeuwen tegen een besluit der Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg in zake de op hem toegepaste censure.
9. Protest van den Kerkeraad van Rottevalle tegen een besluit der Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte).
10. Schrijven van *J. de Lange* te Leiderdorp.
11. Protest van *G. J. Pauptit* te Scheveningen tegen een besluit der Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte).
12. Verzoek van den Kerkeraad van *Bierum* om bijstand voor de oplossing eener attestatie-quaestie.
13. Schrijven van *J. van der Weel geb. Wisse* te Ritthem.
14. Schrijven van *T. André Jr* en anderen te Utrecht.
15. Schrijven van eenige predikanten.
16. Schrijven van *Ds H. Thomas* te Leiden.
17. Schrijven van *Ds J. E. Goudappel* te Utrecht.
18. Schrijven van *Br A. de Kock* te Herwijnen.
19. Protest van den Kerkeraad van *Langeslag* tegen een besluit der laatste Particuliere Synode van Overijssel in zake grensregeling met Zwolle.
20. Protest van *G. A. de Vries* te 's Gravenhage tegen handelingen der Classes Arnhem en Zierikzee.

J. ZENDING.

1. Rapport van de Deputaten der Generale Synode van 1920 voor de *Zending* van de Gereformeerde Kerken in Nederland onder *Heidenen en Mohammedanen*. [2e Rapportenboek blz. 1 v.v.] (Rapporteurs: Dr J. HANIA, Ds J. D. VAN DER MUNNIK en Ds D. POL.)
2. Rapport in zake de uitvoering van *art. 4 der Zendingsorde*. (Rapporteur: Prof. Dr H. H. KUYPER.)
3. Rapport van de Deputaten der Generale Synode van 1920 voor de *Zending* onder de *Joden*. [2e Rapportenboek blz. 55 v.v.] (Rapporteurs: Ds J. J. MIEDEMA en Ds J. P. TAZELAAR.)
4. Verzoek van den *Zendingsstudieraad* om geldelijken steun.

K. EVANGELISATIE.

1. Rapport over Evangelisatie (Rapportenboek blz. 67 v.v.)
 - 1a. *Rotterdam*. De Generale Synode der Gereformeerde Kerken formuleere in verband met het Rapport in zake Evangelisatie eenige korte stellingen, die aan de plaatselijke Kerken leiding geven kunnen bij het ter hand nemen en bevorderen van den Evangelisatiearbeid.
 2. *Watergraafsmeer*. Hoewel instemmend met het geheel van dit Rapport, acht de Kerkeraad het wenschelijk:
 1. nader de middelen ter Evangeliseering, nuttig en geoorloofd, aan te geven en de gebruikelijke te beoordeelen;
 2. meer licht te ontvangen over de wijze, waarop de kerkelijke vergaderingen „minder kracht en tijd (kunnen besteden) aan administratieve werkzaamheden”;
 3. in de slotalinea niet slechts negatief doch ook positief het doel der Evangelisatie te vernemen.
 3. *Weesp*. De Raad der Gereformeerde Kerk van Weesp, in het algemeen instemmend met de strekking van het Rapport over Evangelisatie;

doch van oordeel, dat het behoort te worden aangevuld met eenige Conclusies, ten einde het werk der Evangelisatie in vaste kerkelijke bedding geleid en voor dreigende verwatering behoed worde;
veroorlooft zich aan uw vergadering onderstaande Conclusies bescheidenlijk voor te stellen:

Conclusies Rapport over Evangelisatie:

1. de arbeid der Evangelisatie bedoelt hen, die geheel vervreemd zijn van het Woord en den dienst des Heeren, terug te brengen in den schoot der Kerk;
2. de Evangelisatie is naar den Woorde Gods roeping van de plaatselijke Kerk; zij doet de werkzaamheid in het ambt der geloovigen bijzonder tot haar recht komen;
3. elke Kerk organiseere den arbeid der Evangelisatie zoo, dat deze staat onder de leiding van het ambt;
4. samenwerking van Kerken geschiede ook in dezen langs den weg van het gewone kerkelijke verband;
5. tot bevordering der practische aangelegenheden, als: het verkrijgbaar stellen van hulpmiddelen, het opleiden van arbeiders, enz., waartoe de kerkelijke vergaderingen niet geroepen zijn, worde door de Commissies, die de verschillende onderdeelen van het Evangelisatiewerk behartigen, verband gezocht met bonden of vereenigingen, staande op Gereformeerden grondslag, die op dat terrein reeds lang arbeiden.

4. *Classis Amersfoort.* De Classis gaat mede met de strekking van het Rapport over Evangelisatie.

5. *Classis Apeldoorn.* In zake het Rapport over Evangelisatie oordeelt de Classis, dat het gewenscht is, dat de Generale Synode positief uitspreke:

- a. dat de Evangelisatie moet uitgaan van de Kerk als instituut;
- b. dat mede het doel der Evangelisatie is, de afgedoolden te brengen tot de Gereformeerde Kerk als de meest zuivere openbaring van het lichaam van Christus.

6. *Classis Enkhuizen.* De Classis betuigt hare instemming met dit Rapport, maar dringt er op aan, dat de roeping van elke plaatselijke Kerk in zake dit werk duidelijk worde aangewezen.

7. *Classis Groningen.* ¹⁾ Aangezien aan dit Rapport Conclusies ontbreken, besluit de Synode de z.g.n. „Weesper-stellingen”, en dan eenigszins gewijzigd, als Conclusies aan dit Rapport toe te voegen. En wel in dezen vorm:

1. de arbeid der Evangelisatie bedoelt hen, die geheel vervreemd zijn van het Woord en den dienst des Heeren, terug te brengen in den schoot der Kerk;
2. de Evangelisatie is naar den Woorde Gods roeping van de plaatselijke Kerk; zij doet de werkzaamheid in het ambt der geloovigen bijzonder tot haar recht komen;
3. samenwerking van Kerken geschiede ook in dezen langs den weg van het gewone kerkelijke verband;
4. elke Kerk organiseere den arbeid der Evangelisatie zoo, dat deze staat onder de leiding van het ambt;
5. tot bevordering der practische aangelegenheden, als: het verkrijgbaar stellen van hulpmiddelen, het opleiden van arbeiders, enz., waartoe de kerkelijke vergaderingen niet geroepen zijn, worde door Commissies, die de verschillende onderdeelen van het Evangelisatiewerk behartigen, verband gezocht met bonden of vereenigingen, staande op Geref. grondslag, die op dat terrein reeds lang arbeiden.

8. *Classis Middelburg.* De Classis spreekt als haar gevoelen uit, dat in het Rapport hiervan de beginselen zuiver zijn gehouden en die, als overeenstemmende met Gods Woord, zijn te aanvaarden.

De Classis gaat niet mee met de Conclusie, om aan de Kerken een bepaalde aanwijzing te geven inzake de toepassing der beginselen; zij acht, dat de toepassing moet gelaten in de vrijheid van iedere Kerk.

9. *Classis Zierikzee.* De Classis Zierikzee verzoekt aan de Generale Synode, dat deze hare instemming betuige met het Evangelisatie-rapport.

In aansluiting aan genoemd Rapport spreke de Synode uit:

- a. dat de arbeid der Evangelisatie in de eerste plaats behoort tot de roeping der plaatselijke Kerk;
- b. dat, waar samenwerking noodig is, deze geschiede in den weg van het gewone kerkverband;
- c. dat bij dat werk gebruik worde gemaakt van de gaven en krachten, die in de gemeente schuilen, alsmede van bestaande corporaties, welke zich stellen onder toezicht der Kerk, om van haar voorlichting en leiding te ontvangen.

¹⁾ Doorgezonden door de Particuliere Synode van Groningen.

10. *Particuliere Synode van Overijssel*. De Particuliere Synode van Overijssel, handelende over het Rapport Evangelisatie, is met het Rapport van oordeel, dat de Kerken zich aan Evangelisatie, in den zin van het verlorene te zoeken, in geen geval mogen onttrekken, en alles hebben te doen, wat daartoe dienstig en mogelijk is;

hoewel zich niet uitsprekende over de vraag, of in dezen arbeid de geïnstitueerde ambten of het algemeene ambt der geloovigen moet vooropgaan, oordeelt zij, dat de Kerkeraden bij den Evangelisatiearbeid leiding hebben te geven;

en spreekt de wenschelijkheid uit, dat de wijze, waarop de Evangelisatiearbeid zal geregeld worden, aan de vrijheid der plaatselijke Kerken worde overgelaten.

11. *Particuliere Synode van Gelderland*. De Particuliere Synode besluit, als haar oordeel uit te spreken betreffende het Rapport over Evangelisatie, dat het haar gewenscht voorkomt, dat na de noodzakelijkheid van het werk der Evangelisatie ook de methode (door de Kerk als instituut of als organisme), waarnaar die arbeid moet worden verricht, ware aangetoond, en tevens dat het doel moet zijn de opbouw van onze Gereformeerde Kerken als zuiverste openbaring van het lichaam van Christus; en eindelijk, dat Conclusies aan het einde van het Rapport noode worden gemist.

12. *Particuliere Synode van Noord-Holland*. De Particuliere Synode, in het algemeen instemmende met de strekking van het Rapport inzake den arbeid der Evangelisatie, verzoekt, dat de Generale Synode omtrent dezen arbeid een bevestigende uitspraak doe, opdat deze in vaste kerkelijke bedding worde geleid en voor dreigende verwatering behoed worde.

13. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte)*. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte), instemmende met het Evangelisatierapport, bij de Generale Synode ingediend, spreekt de wenschelijkheid uit, dat de Generale Synode ook eenige regelen aangeve voor de practijk der Evangelisatie.

14. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte)*. De Generale Synode spreke zich nader uit over de vraag, of het werk der Evangelisatie behoort uit te gaan van de Kerk als instituut of van het ambt der geloovigen.

15. *Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg*. De Generale Synode aanvaarde de grondgedachten van het Rapport-Evangelisatie, nader gestipuleerd overeenkomstig de lijnen, aangegeven in het voorstel der Kerk van Weesp.

L. OVERHEID.

1. Rapport over het Instituut der Legerpredikanten. [Rapportenboek blz. 91.] (Rapporteur: Ds J. GISPEN.)

2. 's Gravenhage. De Kerkeraad verzoekt der Synode, het volgende in overweging te willen nemen:

1. bij de Overheid voor te stellen, de instructie voor legerpredikanten te willen aanvullen en wijzigen als volgt:

Art. 1, 2e alinea, laatste gedeelte, te lezen:

„hij zal zich geheel aan zijn taak als Legerpredikant moeten wijden en mag niet tegelijk ook een plaatselijke Kerk of Gemeente dienen als haar Herder en Leeraar, noch besturend lid zijn van eenige militaire vereeniging of bond.

De regeling van zijne kerkelijke positie in kerkrechtelijken zin wordt aan de betrokken Kerken overgelaten, terwijl er geen bezwaar tegen bestaat, dat hij als adviseur aan eventueel door de Kerken te benoemen Deputaten of Commissies voor de behartiging van de geestelijke belangen van de militairen wordt toegevoegd.”

Art. 4, een nieuwe alinea aan toe te voegen, luidende:

„indien zulks door de Kerk, door hem in het Instituut vertegenwoordigd, wordt verlangd, zal hij ook verslag van zijn arbeid doen aan die Kerk, zoo dikwijls als dit van hem verlangd wordt.”

2. De eventueel te benoemen Deputaten te machtigen, van den Legerpredikant minstens éénmaal per jaar verslag van zijn arbeid te vragen, en om bij eventueele vacature aan de Overheid, in overleg met de betrokken Deputaten, een voordracht aan te bieden van personen, die voor benoeming in de ontstane vacature in aanmerking kunnen komen.

3. Deputaten voor de behartiging van de geestelijke belangen van de militairen te benoemen en aan deze Deputaten den Legerpredikant als adviseur toe te voegen.

4. Van deze Deputaten te verlangen, dat zij, aldus bekwaamelijk toegerust, komen met de verder noodig blijkende wijzigingen, verbeteringen en aanvullingen van dit Instituut, — evenals zij alsdan onder den kring hunner beschouwingen en voorstellen zullen hebben te betrekken het vraagstuk van den Vlootpredikant, aan

wiens positie, arbeid of instructie tot dusver, helaas, geen enkel woord is gewijd.
5. De kerkrechtelijke positie van den Legerpredikant uit onze Kerken behoorlijk te regelen.

3. *Nijmegen*. 1. Voor de behartiging van de geestelijke belangen der Gereformeerde militairen in 't algemeen worden door de Kerken twee Dienaren des Woords verkoren; b.v. een uit Classis A en een uit Classis B;

2. deze Dienaren des Woords worden aan de Overheid ter benoeming als Legerpredikant voorgesteld, of, anders gezegd, de Kerken vragen aan de Overheid voor twee harer Dienaren toegang tot en vrijheid van handelen, binnen de grenzen, door de Overheid te bepalen, op het domein der Overheid;

3. zij worden voor hun geestelijken arbeid verantwoordelijk gesteld aan de Kerken, en voor hun werk als „schakel” tusschen Overheid, militaire autoriteiten en Kerken, aan den Minister van Oorlog;

4. a. hunne bezoldiging geschiedt door de Kerken gezamenlijk;

b. de Overheid draagt de reis- en verblijfkosten, en verleent een bijdrage (subsidie) tot instandhouding van den Openbaren Eeredienst aan de garnizoenskerken;

c. de honoraria voor de geestelijke (kerkelijke) verzorging der militairen, tot dusverre als belooning voor met name genoemde ambtelijke diensten aan de plaatselijke Kerken uitgekeerd, worden niet meer toegekend;

d. de totale lasten der Overheid overschrijden het voor de tegenwoordige regeling begroote bedrag niet.

Met memorie van toelichting.

4. *Classis Amersfoort*. De Classis, waardeerende de strekking van het Rapport in zake het Instituut der Legerpredikanten, oordeelt, dat dit Instituut in vreedstijd wel zou kunnen worden opgeheven.

5. *Classis Apeldoorn*. De Classis acht gewenscht, dat de Generale Synode de Conclusie van het Rapport aldus geamendeerd aanneme, dat de Gereformeerde Kerken zèlf aan de Overheid een meer-buikbare regeling dienen aan te bieden, en daarin uitspreken, dat de beroeping van een Legerpredikant van een bepaalde Kerk behoort uit te gaan.

6. *Classis Appingedam*.¹⁾ De Synode zoeke meer contact tusschen de Overheid en de Kerken.

7. *Classis Groningen*.¹⁾ De Generale Synode neme de Conclusies van het Rapport aan, met toevoeging van deze clause aan de laatste Conclusie: „aan eventueel te benoemen Deputaten voor de geestelijke verzorging van militairen op te dragen, de volgende Synode te dienen van voorstellen in zake de geestelijke verzorging van militairen in oorlogstijd”.

8. *Classis Middelburg*. De Classis neemt de volgende Conclusies:

a. zij erkent, dat de Overheid mede aansprakelijk is voor de geestelijke belangen der militairen, doch acht het niet noodig, zich uit te spreken over de wijze, waarop de verhouding der Overheid tot de Kerken in dit geval moet geregeld worden; meent echter, dat een Gereformeerd Legerpredikant geen staatsambtenaar kan zijn, doch door een plaatselijke Kerk moet uitgezonden worden;

b. de Legerpredikant diene van de zendende Kerk een zoo ruim mogelijke instructie te ontvangen;

c. de Legerpredikant is verplicht, van zijn arbeid verslag uit te brengen bij de zendende Kerk;

d. de Legerpredikant ontvangte zijn honorarium van de zendende Kerk;

e. eventuele nieuwe voordracht van een Legerpredikant dient te geschieden door de zendende Kerk, die overleg pleegt met de Deputaten voor behartiging der belangen van militairen.

9. *Particuliere Synode van Overijssel*. De Particuliere Synode van Overijssel sluit zich aan bij het Rapport en de voorstellen van Deputaten in zake het Instituut der Legerpredikanten;

en geeft aan de Generale Synode in overweging, uit te spreken, dat een Dienaar des Woords, die een benoeming als Legerpredikant aanvaardt, geacht wordt, te zijn overgegaan tot een anderen staat des levens.

10. *Particuliere Synode van Gelderland*. De Particuliere Synode vereenigt zich met de Conclusies van het Rapport, doch voegt hieraan toe, dat de aandacht der Generale Synode ook zal worden gevestigd op de geestelijke verzorging van het marinepersoneel.

11. *Particuliere Synode van Noord-Holland*. De Particuliere Synode vereenigt zich met de hoofdstrekking van het Rapport in zake het Instituut van Legerpredi-

¹⁾ Doorgezonden door de Particuliere Synode van Groningen.

kanten; verzoekt der Generale Synode, een weg te zoeken om de kerkrechtelijke bezwaren te ondervangen, en acht gewenscht, dat de Gereformeerde Legerpredikant gehoord worde.

12. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte)*. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte), den Deputaten ter bevordering van den geestelijken arbeid onder de militairen hartelijk dankzeggende voor hun uitgebreide inlichtingen en duidelijk advies; uitsprekende, dat zij volkomen accoord gaat met de Conclusies, waartoe zij (blz. 101 en 102 van het Rapport) komen; stelt voor, deze Conclusies aan te nemen.

13. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte)*. In zake de Legerpredikanten stelt de Synode voor, dat de Generale Synode in zoodanig overleg trede met de Regeering, dat het Instituut der Legerpredikanten kome te vervallen en de zorg voor de militairen in vredes- en oorlogstijd aan de Kerken, met medewerking der Regeering, worde overgelaten.

14. *Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg*. De Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg spreekt de wenschelijkheid uit, dat door de Deputaten voor de bevordering van den geestelijken arbeid onder de militairen voorstellen gedaan worden, die aangeven, op welke wijze het Instituut van Legerpredikanten gewijzigd moet worden om voor de Gereformeerde Kerken bruikbaar te zijn.

15. Rapport van de Deputaten der Synode van Leeuwarden ter bevordering van den geestelijken arbeid onder de militairen. (Rapporteur: Ds T. J. HAGEN.)

16. *Classis Harderwijk*. De Generale Synode, rekening houdende met den gewoonlijk zeer korten diensttijd der militairen, spreke uit:

1. dat de Kerken van herkomst in het bijzonder verantwoordelijk zijn voor hun geestelijke verzorging;

2. dat zij daarom mededeeling hebben te doen van de namen hunner leden, die tijdelijk in militairen dienst zijn, aan de garnizoenskerken, met verzoek om haar medewerking in deze verzorging; en

3. dat bij de kerkvisitatie, zoowel in de Kerken van herkomst als in de garnizoenskerken, nauwlettend behoort onderzocht te worden, op welke wijze deze samenwerking plaats heeft.

17. Rapport van de Deputaten der Synode van Leeuwarden voor de correspondentie met de Hooge Overheid. (Rapporteur: Prof. Dr H. BOUWMAN.)

18. *Particuliere Synode van Gelderland*. De Particuliere Synode van Zutphen heeft besloten in zake het voorstel van de Classis Harderwijk „der Hooge Overheid te verzoeken:

a. dat zij bij de Commissie voor de grondwetsherziening er op aandringe, om de benaming „kerkgenootschappen”, die niet strookt met het Gereformeerd kerkrecht, door een andere en betere te vervangen; en

b. dat zij, mocht bij de grondwetsherziening ook de losmaking van den financiëelen band tusschen den Staat en de Kerken een punt van overweging uitmaken, uitspreke tegenover bedoelde Commissie:

1. dat de Gereformeerde Kerken de voortzetting van de subsidiëering van de Kerken door den Staat een bestending achten van een onrecht, haar aangedaan;

2. dat zij om principiële redenen een dergelijken steun niet kunnen en willen aanvaarden; en

3. dat zij echter bij eene eventuele „vereffening door afrekening” aanspraak maken op hetgeen haar krachtens historische rechten toekomt.”

A. met de strekking van hetgeen de Classis Harderwijk in dezen ter tafel heeft gebracht hare instemming te betuigen en

B. zich te wenden tot de eerstvolgende Generale Synode, opdat die zich namens al de Gereformeerde Kerken tot de Hooge Overheid zal kunnen wenden en

C. van dit besluit kennis te geven aan de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid.

19. *Particuliere Synode van Drenthe*. De Particuliere Synode van Drenthe verzoekt aan de Generale Synode, dat deze bij de Hooge Overheid aandringe op een wettelijk vast te leggen verlof, dat de plaatselijke Kerk door een harerzijds aan te wijzen ambtsdrager het recht erlange om (hoogstens onder voorbehoud van eenige maatregelen, die b.v. de veiligheid van het land en den goeden gang van het rechtsgeding betreffen) gedetineerden (gevangenen) alsmede verpleegden in eene Rijkswerkinrichting, die tot de Gereformeerde Kerken behooren, ambtelijk te bezoeken.

20. *Particuliere Synode van Overijssel*. De Particuliere Synode van Overijssel, gehoord de mededeeling van de Classis Deventer, waaruit blijkt, dat volgens een ministerieel schrijven wel geen bezwaar behoeft te bestaan tegen de toelating

van predikanten bij „gevangenen van hun kerkgenootschap”, maar het feitelijk verlof geheel afhankelijk gesteld wordt van het subjectieve gevoelen van het college van Regenten (c.q. den officier van Justitie) bij elke rechtbank, zoodat de bedoelde toelating even goed kan geweigerd worden,

van oordeel, dat ambtelijke bearbeiding van gevangenen, leden eener Gereformeerde Kerk, niet behoort overgelaten te worden aan den officieelen gevangenis-predikant, die bovendien slechts rijksambtenaar is, maar veeleer behoort te geschieden (zij het op verzoek van de Kerk, waartoe de gevangene behoort) door den pastor loci, waar de gevangenis staat,

verzoekt aan de Generale Synode, dat deze bij de Hooge Overheid aandringende op een algemeen verlof aan predikanten (hoogstens onder voorbehoud van eenige maatregelen, die b.v. de veiligheid van het land en den goeden gang van het rechtsgeding betreffen), om gedetineerden, tot hun „kerkgenootschap” behorende, ambtelijk te bezoeken.

21. *Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg.* De Generale Synode wende zich opnieuw bij monde van de Deputaten voor de correspondentie met de Hooge Overheid tot de Regeering, opdat deze door spoedige wijziging van de gevangenis-reglementen bevordere, dat de gevangenen bezoek kunnen ontvangen van den predikant der Kerk, waartoe zij behooren, zonder tegenwoordigheid der ambten.

22. *Particuliere Synode van Gelderland.* De Particuliere Synode deelt mede, dat zij besloot, zich te richten tot de Generale Synode met het verzoek, dat deze zich wende tot de landsoverheid, met het dringende verzoek, zoo spoedig mogelijk te komen tot eene wijziging van de Zondagswet, waardoor de Zondags-ontheiliging met kracht kan worden tegengegaan.

23. *Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg.* De Generale Synode betuige adhaesie aan de adressen, welke gezonden worden aan de Regeering met dringend verzoek, het ontwerp-Zondagswet zoo spoedig mogelijk in behandeling te nemen.

24. *Middelburg.* De Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland dringe er bij de Hooge Overheid op aan, dat deze maatregelen neme, hetzij door wetswijziging, hetzij op andere wijze, dat een huwelijk door echtscheiding niet ontbonden worde alleen op grond, dat de gedaagde partij niet verschenen is of — verschenen zijnde — de stellingen der dagvaarding niet bestreden heeft; maar dat in ieder concreet geval blijke, dat er in werkelijkheid een echtscheidingsgrond bestaat.

Met memorie van toelichting.

25. *Harmelen.* De Kerkeraad der Gereformeerde Kerk te Harmelen, betreurende de wederinvoering van den zomertijd op 1 Juni j.l., overwegende de moeilijkheid, die uit deze bepaling voor de Kerken op het platteland voortvloeit met het oog op den aanvang der godsdienstoefeningen op den dag des Heeren, zijn leedwezen uitsprekende, dat deze twistappel uit ons kerkelijk leven, in vele Kerken, door de Hooge Regeering des lands niet is weggenomen; besluit aan de Generale Synode voor te stellen, te besluiten, dat er door de Kerken verzocht worde aan de Hooge Regeering des lands om in 1924 den zomertijd niet in te voeren.

25a. *Missive van Lucas Berkepeis* te Zuidlaren, inzonderheid over den zomertijd.

26. *Amsterdam* verzoekt der Synode, zich te wenden tot de Hooge Overheid, opdat in de landswet een artikel worde opgenomen, waarbij publieke godslastering wordt strafbaar gesteld.

27. *Particuliere Synode van Gelderland.* De Particuliere Synode besluit, der Generale Synode te verzoeken, dat zij zich wende tot de Hooge Overheid met het verzoek, dat deze haar invloed doe gelden bij de Indische Regeering, opdat aan de Gereformeerde Kerken en ook aan de Javaansche Christelijke Kerken, die als vrucht van de Zending der Gereformeerde Kerken tot openbaring zijn gekomen, nadat zij officieel hebben kennis gegeven van haar bestaan, rechtspersoonlijkheid niet langer worde onthouden.

M. KERKEN IN NED. INDIE EN HET BUITENLAND.

1. Rapport van de Deputaten voor de verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Ned. Indië. (Rapporteur: Ds C. LINDEBOOM.)

2. Rapport van de Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken. (Rapporteur: Dr G. KEIZER.)

3. Rapport van de Deputaten voor de bijwoning van peremptoire examina in de Classis Bentheim. (Rapporteur: Ds C. L. F. VAN SCHELVEN.)

4. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte)*. De Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte), kennis genomen hebbende van het besluit der Generale Synode van Leeuwarden (1920), waarbij de Classis Batavia, als buitenclassis, gevoegd is bij de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte);

overwegende, dat de daarbij gemaakte stipulatie (zie Acta, art. 132 l.d.), èn met het oog op den verren afstand tusschen Indië en Nederland (waardoor geregelde vertegenwoordiging dezer Classis op de Particuliere Synode zoowel als de behandeling van spoedeisende zaken harerzijds vrijwel ondoenlijk is), èn in verband met de zoozeer uiteenlopende toestanden, in de praktijk groote moeilijkheden zal opleveren;

overwegende, dat de toevoeging dezer Classis tot de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte) eene geheel willekeurige is en het daarom (ook in verband met de historie van de Kerken dezer Classis) niet billijk is te achten, dat de financieele bezwaren, uit deze toevoeging voortvloeiende, voornamelijk wat betreft de toepassing van Art. XI en Art. XIII K.O., uitsluitend ten laste van de Kerken van Zuid-Holland (noordel. gedeelte) komen;

besluit, aan de Generale Synode voor te stellen, de verhouding van de Indische Kerken, thans als Classis Batavia samengevoegd, tot de Kerken in Nederland in nadere overweging te nemen en zoodanig te regelen, dat de meerdere vergadering dezer Kerken geacht wordt, de bevoegdheid eener Particuliere Synode te bezitten;

en althans voorzoover betreft de financieele aangelegenheden, uit Art. XI en Art. XIII K.O. voortvloeiende, een zoodanige regeling te treffen, dat de noodige steun aan deze Classis geboden worde door de gezamenlijke Kerken in Nederland.

5. *Verzoek van de Oud-Gereformeerde Kerken in Bentheim en Oost-Friesland:*

De Oud-Gereformeerde Kerken in de Graafschap Bentheim (nam. de Kerk te Laar, te Emlichheim, te Wilsum, te Uelsen, te Veldhausen, te Nordhorn, te Brandlecht, te Bentheim, te Gronau i. W.) en Oost-Friesland (nam. de Kerk te Campen, te Emden, te Neermeer, te Ihrhove, te Bunde), in classicale vergadering saamgekomen te Bentheim op 12 Juni l.l.;

overwegende, dat bij haar gering aantal en geringe kracht het niet raadzaam is, op zich zelf te blijven staan;

overwegende vervolgens, dat er alsnog geen mogelijkheid bestaat om aansluiting te zoeken bij echt Gereformeerde Kerken in Duitschland;

bezield door den wensch om de Gereformeerde Belydenis en beginselen vast te houden en, in de eerste plaats onder haar eigen d.w.z. onder het Duitsche volk, te propageeren;

richten tot de a.s. Generale Synode der Gereformeerde Kerken in Nederland het verzoek, tijdelijk in het verband der Gereformeerde Kerken te worden opgenomen.

Het komt hun voor, dat dit op de meest gewenschte wijze kan geschieden doordat deze Kerken als een afzonderlijke Particuliere Synode worden gerekend; dat ze de verplichtingen, daaraan verbonden, op zich nemen en de rechten ontvangen.

Doch zou het zelfstandige karakter dezer Kerken moeten worden behouden in dien zin, dat de besluiten der Generale Synode, voor zooverre die principieele beteekenis hebben, zonder meer ook voor deze Kerken geldigheid krijgen, met betrekking tot de praktijk daarentegen rekening zal moeten worden gehouden met het historisch type, de taal etc. dezer Kerken.

Namens de Classis voornoemd,

E. KOLTHOFF, *Præses*.

G. HUSMANN, *Scriba*.

Bentheim, 12 Juni 1923.

6. *Middelburg*. Met veel instemming namen wij er kennis van, dat onze hoogste vergadering in Augustus/September 1920 volle aandacht wijdde aan de geestelijke en stoffelijke belangen van onze verarmde geloofsgenooten in Hongarije (art. 145).

In overweging nemend, dat de nood daar ook nu nog klemt, verzoeken wij u vriendelijk, het volgende te overwegen:

1. adhaesie te betuigen aan het streven in onze Gereformeerde Kerken om steun te verleenen aan „De Hongaarsche Heraut”;

2. adhaesie te betuigen aan het streven van de Commissie, die zich beijvert om gelden te verzamelen met het doel om Hongaarsche jongelieden te laten studeeren aan de Theologische School en de Vrije Universiteit, in welke Commissie de leider uit elke provincie zitting heeft;

3. adhaesie te betuigen aan den arbeid van de Commissies, die zich op verschillende plaatsen hebben gevormd om onze verarmde Hongaarsche geloofsgenooten te steunen door middel van voedsel, kleeding, geld en het verleenen van gastvrijheid aan hunne kinderen; en den wensch uit te spreken, dat dergelijke Commissies alsnog zich vormen, waar deze nog niet zijn;

4. voorspraak te willen zijn voor onze Hongaarsche geloofsgenooten wat hun geestelijke en stoffelijke nooden betreft bij de buitenlandsche Kerken, met welke wij in correspondentie staan.

7. *Particuliere Synode van Groningen.* De Particuliere Synode van Groningen verzoekt de Generale Synode een Commissie te benoemen, om zooveel mogelijk regeling te brengen in het verstrekken van hulp aan buitenlandsche Kerken, die om hulp vragen, en deze aangelegenheid voor het geheele land te regelen.

7a. Schrijven van het Comité tot ondersteuning en versterking van het Gereformeerde leven in Duitschland.

8. Missive van den Nederlandschen Chr. Landarbeidersbond over de geestelijke verzorging der verstrooide Gereformeerden in Noord-Frankrijk.

9. Verzoek van *Prof. Dr A. A. van Schelven*, dat de Synode zich er met den Senaat der Vrije Universiteit over versta, op welke wijze wij er het beste toe zouden kunnen komen, binnen niet te langen tijd een der theologische hoogleraren dier Universiteit voor eenige maanden naar Zuid-Afrika uit te zenden, teneinde door gesprek, prediking en wetenschappelijke voordracht de bestaande banden op kerkelijk en universitair gebied sterker te doen worden en nieuwe aan te knoopen.

Met memorie van toelichting.

10. *Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte).* De Generale Synode machtige Deputaten in zake de Gereformeerde Kerken in Zuid-Amerika, desnoodig een collecte aan te vragen tot steun dier Kerken.

11. Einladung zur Feier des 75-jährigen Bestehens des Centralausschusses für die Innere Mission der deutschen evangelischen Kirche in der Lutherstadt Wittenberg am Sonntag, dem 23 September 1923.

12. Einladung zur Ersten Konferenz des Kontinentalen Verbandes für Diakonie und Innere Mission in der Lutherstadt Wittenberg am Montag dem 24 und Dienstag dem 25 September 1923.

13. Schrijven van *Rev. Samuel M. Zwemer D.D.*, President of the General Synod of the Reformed Church in America, namens deze.

N. VARIA.

1. Rapport van de Kerk van Amsterdam in zake het Archief.

2. Rapport der leden van het Moderamen der Generale Synode van Leeuwarden

3. Verzoek van de Classis Batavia over de toezending der Acta.

4. *Arnhem.* Wij maken bezwaar tegen de wijze, waarop de Rapporten ter kennis van de Kerkeraden zijn gebracht.

Wij betreuren het, dat het Rapportenboek niet zóó tijdig verscheen, dat op de meest gewenschte wijze de onderscheidene opmerkingen daarover en bezwaren daartegen konden worden ingebracht;

en tevens, dat elke Kerkeraad slechts één exemplaar van het Rapportenboek ontving, ongeacht het grooter of kleiner aantal der kerkeraadsliden, zoodat niet voldoende kennis kon worden genomen van den inhoud en minder vruchtbare bespreking 't gevolg moest zijn;

en wij verzoeken uwe vergadering, te willen bevorderen, dat in het vervolg op meer doeltreffende wijze dergelijke belangrijke Rapporten ter kennis van de Kerkeraden worden gebracht.

5. *Particuliere Synode van Gelderland.* De Particuliere Synode besloot, de Generale Synode te verzoeken, dat zij besluite, ten einde voor de Kerkeraden mogelijk te maken behoorlijke kennismaking van den inhoud der Rapporten, welke vóór het samenkomen eener Generale Synode aan de Kerken moeten worden toegezonden, dat bij voldoende belangstelling voortaan al die Rapporten tegen betaling voor Kerkeraden worden verkrijgbaar gesteld, in zoo veel exemplaren als tijdig door hen wordt verlangd.

6. *Particuliere Synode van Noord-Holland.* De Generale Synode besluite om in het vervolg exemplaren van Rapportenafdrukken van Synodale Deputaten aan de Kerkeraden te verzenden in verhouding tot de grootte der Kerkeraden, om daardoor een betere behandeling in de vergaderingen mogelijk te maken, die nu, daar elke Kerkeraad slechts over één exemplaar beschikt, voor groote Kerken onmogelijk is.

7. *Particuliere Synode van Friesland (noordel. gedeelte)* verzoekt, dat de Generale Synode godekeure een grenswijziging tusschen de Kerken Winsum (Fr.) en Wommels.

(Een verzoek van den Kerkeraad van Winsum, reeds goedgekeurd door de Classis Franeker en door de Particuliere Synode van Friesland (noordel. gedeelte) gaat hierbij).

8. *Particuliere Synode van Drenthe*. De Particuliere Synode van Drenthe verzoekt aan de Generale Synode, haar goedkeuring te hechten aan de regeling, getroffen tusschen de Kerken van Roden (Drenthe) en Hoogkerk (Groningen) in zake den loop der grenzen van beide Kerken, reeds goedgekeurd door de Classis Assen en de Particuliere Synode van Drenthe.

De omschrijving is als volgt:

uitgangspunt is het brugje over de Nieuwsloot in den Kunstweg van Peize naar Groningen. Westwaarts wordt de grens aangegeven door de Nieuwsloot tot deze uitloopt in het Peizerdiep, daarna door een gedachtenlijn van het punt der uitmondning Noordwestwaarts naar de Matsloot op het punt, waar de Onlandsche wijk in de Matsloot valt, en vervolgens door de Matsloot in Westelijke richting. Oostwaarts wordt de grens aangewezen door een gedachtenlijn vanaf bovengenoemd brugje over de Nieuwsloot tot aan het Eelderdiep.

Wat ten Noorden en ten Oosten van de grens ligt, wordt gerekend te ressorteeren onder de Kerk van Hoogkerk, en wat ten Zuiden en ten Westen woont, wordt gerekend bij de Kerk van Roden.

9. *Particuliere Synode van Drenthe*. De Particuliere Synode van Drenthe verzoekt aan de Generale Synode, de provinciale percentage-cijfers te herzien, aangezien 1. de vaststelling der huidige percentages van ouden datum is en 2. de juistheid van den grondslag, waarop zij berusten, haar twijfelachtig voorkomt.

10. Missive van de Commissie voor *Drankbestrijding*, gevormd op initiatief van „Enkrateia”.

11. Rapport van de *Classis 's Gravenhage* in zake het uitschrijven van een biddag.

12. *Classis Enkhuizen*. De Classis Enkhuizen vraagt, of de nood onder de volken en de ellende van het doodelijk gewond neerliggende Europa niet dringt om een beweging in het leven te roepen, waardoor volken en Overheden worden vermaand tot verootmoediging, en terugkeer tot Gods Woord, opdat de roede Gods worde opgeheven en het leven weer kome tot bloei.

13. *Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg*. De Generale Synode doe een getuigenis uitgaan aan de leidende personen in Staat en Kerk van Europa en Amerika om te protesteeren tegen elke politiek van haat en wraak; op te komen voor een regeerbeleid, dat rekest met de door God den natiën gegeven plaats en taak, en aan te dringen, op grond van het gebod der naastenliefde, te streven naar verzoening en vrede.

14. *Classis Harderwijk*. De Classis Harderwijk, ziende op den nood der tijden en het droef gemis aan verootmoediging voor God onder de volkeren, verzoekt der Generale Synode, een getuigenis te doen uitgaan tegen den anti-christelijken geest, die zich meer en meer in de wereld openbaart, en dit te brengen ter plaats, waar zij het noodig oordeelt.

15. Verzoek van den Kerkeraad te *Nieuw Beets*, dat de Synode maatregelen neme om een preekenbundel over den H. Catechismus voor vacante Kerken te doen verschijnen.

16. Verzoek van het Comité der *Centrale Diaconale Conferentie* om een jaarlijkse collecte voor „De Glindhorst”.

17. Schrijven van den Nederl. Bond van Chr. Post-, Telegraaf- en Telefoonpersoneel.

ARTIKEL 9.

Overeenkomstig het voorstel van het Moderamen en de twee Hoogleraren in het Kerkrecht: Dr H. BOUWMAN en Dr H. H. KUYPER, wordt besloten, den voorbereidenden arbeid ter behandeling van de zaken die in het Agendum vermeld worden, als volgt te verdeelen:

Wat aangegeven is als *A a* en *b*, *G*, *H*, *M* 2, 3, 6, 7, *7a*, 8, 9, 10, 11, 12, 13, *N* 1, 2, 3, 4, 5, 6, 15 te stellen in handen van Com-

Verdeeling
der werkzaamheden.

missie I, samengesteld uit de Dienaren des Woords: J. H. DONNER, W. H. GISPEN, D. P. KOOPMANS en J. H. LANDWEHR, met de Ouderlingen: N. J. BASTMEIJER, P. S. VAN DORP, J. P. REITSMA en V. ZUIDDAM, benevens de præadviseerende leden Dr T. HOEKSTRA en L. LINDEBOOM en de adviseerende leden D.D. H. MEIJERING en A. SCHWEITZER. Saam te roepen door Ds J. H. LANDWEHR.

Wat aangegeven is als *B, C, D, E* te stellen in handen van Commissie II, samengesteld uit de Dienaren des Woords: L. BOUMA, Dr K. DIJK, T. FERWERDA en C. W. J. VAN LUMMEL, met de Ouderlingen: A. BAX Gzn, Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, F. KORTLANG, T. DE VRIES Dzn en Dr J. WESSELS, benevens de præadviseerende leden Dr G. CH. AALDERS, Dr H. BOUWMAN en Dr V. HEPP en het adviseerend lid Ds A. H. VAN MINNEN. Saam te roepen door Ds L. BOUMA.

Wat aangegeven is als *J 1, 2, 4* en *M 1* en *4* te stellen in handen van Commissie III, samengesteld uit de Dienaren des Woords: P. BOS, W. BREUKELAAR, N. DUURSEMA en H. MEULINK, met de Ouderlingen: L. BARENDREGT, H. BOTH, G. H. KUIK, B. LOOIJENGA en G. VAN DER WOERD, benevens het præadviseerend lid Dr A. G. HONIG en de adviseerende leden Dr B. J. ESSER, Dr J. HANIA. D.D. C. LINDEBOOM, J. D. VAN DER MUNNIK, D. POL en Br J. P. ZUIDEMA. Saam te roepen door Ds W. BREUKELAAR.

Wat aangegeven is als *I a, b 1—12, c, 1, 3, 4* en *M 5* te stellen in handen van Commissie IV, samengesteld uit de Dienaren des Woords: L. KUIPER, M. MEIJERING, B. ROORDA en Dr J. THIJS, met de Ouderlingen: F. BRUINSMA, D. DE BRUYN IJzn, D. MULDER, P. PRINS en G. VAN ZEGGELAAR, benevens de præadviseerende leden Dr H. H. KUYPER en Dr J. RIDDERBOS. Saam te roepen door Ds M. MEIJERING.

Wat aangegeven is als *F, I c 2, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11* en *12, J 3, K, L, N, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14* en *16* in handen te stellen van Commissie V, samengesteld uit de Dienaren des Woords: H. DE BRUYN, A. M. DONNER, Dr W. A. VAN ES en R. J. VAN DER VEEN, met de Ouderlingen: JOH. CNOSSEN JOHZN, P. KOSTER, H. SCHEFFER L. LINDEBOOM en H. WATERINK, benevens de præadviseerende leden Dr S. GREYDANUS en Dr F. W. GROSHEIDE. Saam te roepen door Ds A. M. DONNER.

Elke Commissie zal haar eigen Voorzitter kiezen; ook kunnen de Commissies uitnoodigen, om in haar midden te komen, al degenen die zij meenen te moeten hooren.

Het Moderamen zal de nog ingekomen stukken inzien en dan nader besluiten in handen van welke Commissie die zullen worden gesteld.

Indien eenige Commissie noodig mocht achten haar Rapporten te laten drukken, dan zal dit moeten geschieden bij P. DEN BOER in de Jeruzalemsteeg.

ARTIKEL 10.

Voor de regeling van de finantiën dezer Synode wordt de Assessor aangewezen, die met Br J. J. VAN COMMENÉE van Utrecht de Finantiëele Commissie vormt.

Finantiën.

ARTIKEL 11.

De zittingen der Synode zullen gehouden worden van negen uur des voormiddags tot half vijf des namiddags met een pauze van twaalf tot half twee, en toegankelijk zijn voor belijdende leden van de Gereformeerde Kerken, tenzij anders door de Synode wordt besloten.

Duur der zittingen.

ARTIKEL 12.

De Præses deelt mede dat Rev. SAMUEL M. ZWEMER, D.D. van „the Nile Mission, Cairo, Egypt, and the President of the General Synod”, een der afgevaardigden vanwege de Reformed Church of America naar onze Synode, hem heeft bericht onmogelijk in ons midden te kunnen zijn wegens zijn vertrek naar Engeland.

Dr S. ZWEMER.

ARTIKEL 13.

De eerstvolgende zitting zal worden geopend op Donderdag 23 Augustus om negen uur.

De Præses sluit deze eerste zitting.

Zitting van Donderdag 23 Augustus 1923.

ARTIKEL 14.

De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal.

Voor 't eerst zijn aanwezig Prof. Dr C. VAN GELDEREN, Prof. Dr J. RIDDERBOS en Br D. KOELEWIJN. Zij worden door den Præses welkom geheeten en betuigen instemming met de Belijdenis.

Opening.

ARTIKEL 15.

De Acta van de vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

Acta.

ARTIKEL 16.

De Præses deelt mee dat ingekomen is een duplicaat-lastbrief van de afgevaardigden der Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel.

Lastbrief Z.-Holland
(zuid. gedeelte.)

gedeelte) waaromtrent gerapporteerd wordt door Ds A. M. DONNER, die met Ds W. BREUKELAAR op verzoek van den Præses den lastbrief nazag, dat deze in orde is.

ARTIKEL 17.

Telegram uit
Hongarije.

De Præses doet voorlezing van het volgende telegram uit Szabad-
szallas: Brüderlichen Grusz sendet aus Ungarn *Solter Reformirtes*
Seniorat, bittend Gottes Segen zur Synode.

De dank der Synode zal voor dit telegram worden betuigd.

ARTIKEL 18.

Prof. F. DAVIDSON.

De Præses verwelkomt en stelt aan de vergadering voor Prof.
FRANCIS DAVIDSON, die met credentiebrieven de *Original Secession Church*
of Scotland vertegenwoordigt.

ARTIKEL 19.

Aanvulling
van het Agendum.

Het Agendum wordt aangevuld met de volgende punten:

als *B b 21*: schrijven van J. LAMERIS te Utrecht; in handen gesteld
van Commissie II;

E 35b: schrijven van het Bestuur der Nederlandsche Organisten-
vereniging; in handen gesteld van Commissie II;

I c 4a: schrijven van Mr J. H. MONNIK te Bloemendaal c.s. tot onder-
steuning van het onder *I c 4* genoemde protest; in handen gesteld van
Commissie IV;

I c 13: schrijven van J. VAN DER WEEL geb. WISSE te Ritthem;

I c 14: schrijven van T. ANDRÉ Jr en anderen te Utrecht met verzoek
om over te gaan tot een onderzoek naar de zaak van Ds J. E. GOUDAPPEL;

I c 15: schrijven van eenige predikanten over deze zaak;

I c 16: schrijven van Ds H. THOMAS te Leiden over deze zaak;

I c 17: schrijven van Ds J. E. GOUDAPPEL om den Kerkeraad van
Utrecht van door dezen begaan onrecht te overtuigen;

I c 18: protest van Br A. DE KOCK te Herwijnen tegen het besluit
der Synode van Leeuwarden, art. 69 der Acta.

Al deze stukken worden in handen gesteld van Commissie V.

N 17: schrijven van den Nederlandschen Bond van Christelijk Post-,
Telegraaf- en Telefoonpersoneel „Door Plicht tot Recht”, in handen
gesteld van Commissie I.

ARTIKEL 20.

Uitgave der Acta.

In zake de uitgave der Acta enz. wordt door het Moderamen voor-
gesteld:

a. aan het Moderamen worde vrijheid gelaten om bij het uitgeven der Acta met het oog op de hooge drukkosten zooveel mogelijk de bijlagen te beperken;

b. zoo noodig de Acta uit te geven in twee deelen;

c. het Agendum in de Acta eenigszins te besnoeien;

d. dezelfde methode te volgen als in 1920 door Rapporten en Acta bij één drukker ter perse te leggen en daarvoor aan te wijzen den uitgever J. H. KOK te Kampen.

De Synode vereenigt zich met deze voorstellen.

ARTIKEL 21.

Op voorstel van het Moderamen wordt de Kerk van Assen aangewezen voor de saamroeping der eerstvolgende Generale Synode.

Roepende Kerk.

ARTIKEL 22.

Ouderling VAN DORP doet enkele mededeelingen namens Commissie I in zake N 2: *Rapport* (Bijlagen I, Ia en Ib) van het Moderamen der Generale Synode van Leeuwarden, in verband met de in te dienen voorloopige begrooting.

Rapport Moderamen
Synode van
Leeuwarden.

ARTIKEL 23.

De Assessor deelt namens het Moderamen mede dat de onkosten dezer Synode zijn geraamd op f 11.000. Voorts moet nog voldaan worden een bedrag van ruim f 6000, zoodat de voorloopige begrooting een bedrag van f 17.000 vraagt.

Voorloopige
begrooting.

De Synode gaat hiermee accoord.

ARTIKEL 24.

De Præses verwelkomt den Missionairen Dienaar des Woords Ds L. NETELENBOS.

Welkom
Ds L. NETELENBOS.

ARTIKEL 25.

De Synode wordt toegesproken door Dr MACDONALD WEBSTER (Bijlage II) als afgevaardigde van de *United Free Church of Scotland*, zich tevens tolk makend van de *General Presbyterian Alliance*; door Rev. NORMAN CAMPBELL M. A. (Bijlage III) als afgevaardigde van de *Free Church of Scotland* en door Prof. FRANCIS DAVIDSON A. D. als afgevaardigde van de *United Original Secession Church of Scotland*. Deze toespraken worden vertolkt en beantwoord namens de Synode door Prof. Dr G. CH. AALDERS.

Toespraken
Buitenlandsche
Afgevaardigden.

ARTIKEL 26.

Dank
Ds J. P. KLAARHAMER.

Voor kennisgeving wordt aangenomen een telegrafische dankbetuiging van Ds J. P. KLAARHAMER voor het hem gezonden telegram van gelukwensch.

ARTIKEL 27.

Rapport
Deputaten Soemba.

Ds H. MEULINK rapporteert namens Commissie III over hetgeen in het Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 9: *Soemba-zending* en adviseert de handelingen van Deputaten in zake Soemba goed te keuren en hun dank te betuigen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 28.

Contact met
zendende Kerken.

Ds P. Bos rapporteert namens Commissie III over hetgeen in het Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 3—7 en 8a: *Contact met Zendende Kerken* en adviseert den Deputaten dank te zeggen voor hun bemoeienissen en den door hen verrichten arbeid goed te keuren.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 29.

Huishoudelijke kosten
Dep. voor de Zending.

Ouderling H. BOTH rapporteert namens Commissie III over hetgeen in het Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 18, 6: *de huishoudelijke kosten van Deputaten der Generale Synode voor de Zending* en adviseert den penningmeester dier Deputaten dank te zeggen voor zijn nauwkeurig beheer en hem te déchargeeren.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 30.

Benoeming
Dr F. L. BAKKER
als Zendingsadviseur.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage IV) namens Commissie III over hetgeen voorkomt in het Zendingsrapport onder Hoofd 13 B 2: *de voorloopige benoeming van Dr F. L. Bakker als „Zendings-adviseur”* en stelt voor:

10. goedkeuring te verlenen aan de handelingen van de Deputaten voor de Zending in zake de voorloopige benoeming van een „Zendings-adviseur”;

20. Dr F. L. BAKKER te benoemen tot Docent aan de Opleidingsschool te Djokjakarta, welke benoeming ingaat op den dag waarop hij deze aanneemt;

30. waardeering uit te spreken over het voornemen der Kerk van Amsterdam om Dr F. L. BAKKER te willen beroepen tot Missionairen Dienaar des Woords voor Djokjakarta en aan Dr F. L. BAKKER vrijheid

te verleen en deze roeping te aanvaarden op de voorwaarden zooals die zijn gestipuleerd in de voorloopige overeenkomst, gelijk die tusschen hem en de Kerk van Amsterdam is aangegaan, in welke overeenkomst zonder toestemming van de Generale Synode of hare Deputaten voor de Zending geen wijziging mag worden gebracht;

4°. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, na ingewonnen advies van de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java en in overleg met Ds D. BAKKER de Instructie voor den tweeden Docent vast te stellen;

5°. eveneens aan deze Deputaten op te dragen eene tractements- en pensioensregeling voor den tweeden Docent vast te stellen met dien verstande, dat gedurende enkele jaren het diensttractement van den eersten Docent ten minste f 25 per maand hooger zal zijn dan dat van den tweeden Docent, terwijl voorts ook het bedrag voor de uitrustingskosten door de te benoemen Deputaten voor de Zending zal worden bepaald;

6°. aan Dr F. L. BAKKER vrijheid te verleen en eenige maanden in Caïro te studeeren ter voorbereiding voor den arbeid, die hem wacht, terwijl de duur van zijn verblijf aldaar door hem zelf zal worden bepaald, behoudens goedkeuring daarvan door de te benoemen Deputaten voor de Zending en

7°. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen in overleg met de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java den tijd te bepalen, waarop Dr F. L. BAKKER als Docent aan de Opleidingsschool in functie zal treden.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 31.

Ds B. ROORDA vraagt en verkrijgt verlof om wegens huiselijke omstandigheden de vergadering te verlaten.

Ds ROORDA verlaat de vergadering.

ARTIKEL 32.

Ds J. D. VAN DER MUNNIK rapporteert (Bijlage V) namens Commissie III over hetgeen in het Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 12: *Zendingsblad* en adviseert:

Rapport Zendingsblad.

1°. dat de Synode goedkeure de handelingen van Deputaten voor de Zending met betrekking tot de uitgave en redactie van het Zendingsblad, en hun décharge verleene;

2°. dat zij aan oude en nieuwe Redactie, alsook aan de Uitgeefster „Vada” te Wageningen, voor alle bewezen diensten dank betuige;

3°. dat zij aan hare te benoemen Deputaten voor de Zending opnieuw opdrage, voor de verdere uitgave van het Zendingsblad tot einde 1926

de noodige maatregelen te treffen, met inbegrip van de wijze waarop desverlangd het inlegblaadje voor de Zending onder de Joden met het Zendingsblad kan verzonden worden.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 33.

Verzoek Classis
Batavia om
toezending der Acta.

Ouderling N. J. BASTMEIJER rapporteert namens Commissie III over *N 3: verzoek der Classis Batavia over de toezending der Acta* en adviseert te voldoen aan het verzoek, dat in het vervolg ook de Kerken in Nederlandsch-Indië een exemplaar der Acta ontvangen; en voor wat betreft het verzoek om van de reeds verschenen Acta nog een zestal exemplaren te mogen ontvangen, de Classis Batavia te verwijzen naar de Uitgevers.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 34.

Verzoek van
Nieuw-Beets om
preekenbundel over
den Catechismus.

Ds H. MEIJERING rapporteert namens Commissie I over *N 15: verzoek van Nieuw-Beets om een preekenbundel over den Heidelberger Catechismus* voor vacante Kerken te doen verschijnen, en adviseert te besluiten daarop niet in te gaan, als liggende niet op den weg der Generale Synode, en van dit besluit aan genoemde Kerk kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 35.

Voorstel toezending
van meerdere exempl.
van Rapporten.

Ds D. P. KOOPMANS rapporteert namens Commissie I over *N 4, 5 en 6: voorstellen van Arnhem, van de Particuliere Synode van Gelderland en van die van Noord-Holland betreffende de toezending der Rapporten in meerdere exemplaren* en adviseert:

1°. iedere Generale Synode beslisse, welke van de door haar opgedragen Rapporten zij zoo belangrijk acht, dat zij in meerdere exemplaren aan grootere Kerken moeten worden verzonden, en

2°. dat dit alsdan geschiede naar vasten regel n.l. voor een Kerk beneden 300 zielen één exemplaar, van 300—500 zielen twee exemplaren en van boven 500 zielen voor elke 500 zielen één exemplaar meer.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 36.

Verzoek des noodig
te collecteeren voor
Kerken in Z.-Amerika.

Dezelfde rapporteert namens Commissie I over *M 10: verzoek om Deputaten te machtigen des noodig een collecte voor de Gereformeerde Kerken in Zuid-Amerika aan te vragen*, en adviseert het verzoek der Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte) in te willigen en haar te machtigen in opdracht van de Generale Synode des noodig een collecte uit te schrijven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 37.

Dezelfde rapporteert namens Commissie I over *M 11* en *12* en adviseert *de uitnodigingen om afvaardiging naar Wittenberg* voor kennisgeving aan te nemen, aangezien onze Kerken alleen met Kerken in het Buitenland in correspondentie staan, en van een en ander aan de betrokken corporaties kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

Verzoeken
afvaardiging naar
Wittenberg.

ARTIKEL 38.

De Synode wordt toegesproken (Bijlage VI) door Ds E. KOLTHOFF van Veldhausen als afgevaardigde van de *Altreformierte Kirche in de Graafschap Bentheim en Oost-Friesland*, welke toespraak door Prof. Dr C. VAN GELDEREN namens de Synode wordt beantwoord.

Toespraak
Ds KOLTHOFF.

ARTIKEL 39.

Dr J. THUJS rapporteert (Bijlage VII) namens Commissie IV over *I b 6* en *7: verzoeken om nadere explicatie van de in Art. VIII K.O. genoemde singuliere gaven*, en adviseert op de vraag van de Classis 's Gravenhage en van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte) te antwoorden, dat, zooals uit de wording van Art. VIII K.O. blijkt, met de uitdrukking „singuliere gaven” de daarna genoemde gaven bedoeld zijn, en dat de uitdrukking wil te kennen geven, dat wie zonder gestudeerd te hebben tot het predikambt wenscht toegelaten te worden deze gaven in bijzondere mate bezitten moet.

Nadere verklaring
van
„singuliere gaven”.

Met de stemmen van twee broeders tegen, vereenigt zich de Synode met dit advies.

ARTIKEL 40.

Ds C. LINDEBOOM rapporteert (Bijlage VIII) namens Commissie III in zake *M 1: Rapport van de Deputaten voor de verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Nederlandsch-Indië* en adviseert:

Rapport verstrooide
Gereformeerden.

1. goed te keuren de handelingen der Deputaten;
2. opnieuw Deputaten voor de verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Nederlandsch-Indië te benoemen, ten getale van negen;
3. aan deze Deputaten op te dragen:
 - a. voor dezen arbeid gelden te verzamelen, en namens de Generale Synode aan de Gereformeerde Kerken één collecte per jaar voor dit doel te vragen en de inkomende gelden te beheeren;
 - b. voort te gaan met de uitvoering van wat voortvloeit uit de reeds door de Synodes van Rotterdam en Leeuwarden genomen beslissingen;

c. te handelen gelijk in de punten F en G van hun Rapport is gememoreerd en naar hun oordeel gewenscht zal zijn;

d. te doen wat verder in het belang van dezen arbeid noodig zal blijken in gebondenheid aan de besluiten der Generale Synode en onder verantwoordelijkheid aan de volgende Synode;

e. de kosten hunner huishoudelijke uitgaven te betalen uit de door hen beheerde kas.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 41.

Sluiting. De Synode gaat in Comité. Na dankgebed van den Assessor wordt de zitting gesloten.

Zitting van Vrijdag 24 Augustus 1923.

ARTIKEL 42.

Opening. De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal, waarbij blijkt dat Ds E. C. VAN DER LAAN van Lollum, als secundus van Ds J. P. KLAARHAMER, aanwezig is in de plaats van Ds B. ROORDA. Ds VAN DER LAAN betuigt op verzoek van den Præses instemming met de Belijdenis.

ARTIKEL 43.

Aanvulling van het Agendum.

De Præses doet mededeeling van drie ingekomen stukken, die alsnog op het Agendum worden geplaatst onder letter *H* 6 en in handen van Commissie I; en onder letter *I* c, 19 en 20, in die van Commissie V worden gesteld.

ARTIKEL 44.

De Acta van de vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 45.

**Dr FREDERIK
LAMBERTUS BAKKER.**

De Præses stelt aan de vergadering voor Dr F. L. BAKKER, en deelt dezen het besluit mede dat omtrent zijn persoon in de vorige zitting is genomen. Na op het veel omvattende van dit besluit, dat in de eerste plaats zijn benoeming tot Docent aan de Opleidingsschool te Djokjakarta inhoudt, gewezen te hebben, wordt aan Dr F. L. BAKKER gevraagd of hij reeds nu een antwoord kan geven op de vraag of hij deze benoeming kan aannemen. Dr F. L. BAKKER verklaart daarop, zich

wel bewust dat zij zeer veel voor hem inhoudt, de benoeming der Generale Synode aan te nemen. De Præses zegt daarop, dat de taak van de Synode om hem te benoemen wel zeer veel lichter was dan de zijne om die te aanvaarden en bidt hem daarom toe, dat de Heere hem moge sterken en sparen tot in lengte van dagen, om naar het schoone voorbeeld van zijn vader zijn leven te wijden aan de Zending. Wordt daarop tot den nieuw benoemde gezegd: waak en bid, de Kerken worden eveneens vermaand, voor al de Broeders in het werk der Zending te bidden, maar vooral voor dezen Broeder opdat hij genade van God moge ontvangen om getrouw te worden bevonden in de vervulling van zijn groote roeping met het oog én op onze Zending, én op nog veel breederen kring van Zendingsarbeid.

Daarop zingt de vergadering Dr F. L. BAKKER staande het derde vers van Psalm honderd vier en dertig toe, en deelt de Præses hem mede wat verder nog in verband met deze benoeming werd besloten, waarna Dr F. L. BAKKER, na instemming met de Belijdenis betuigd te hebben, zitting neemt als adviseerend lid voor de zaken der Zending.

ARTIKEL 46.

Dr J. HANIA rapporteert namens Commissie III over hetgeen in het „Sommige plaatsen”. Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 20, 4°: *de aanwijzing van „sommige plaatsen”* en stelt voor: de regeling omtrent „sommige plaatsen” naar art. 2 der Zendingsorde draagt de Synode op aan hare te benoemen Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen; des noodig treden zij hierover in overleg met de Algemeene Vergadering van Missionaire arbeiders in Indië.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 47.

Dezelfde rapporteert namens Commissie III over hetgeen in het Zendingsrapport voorkomt onder Hoofd 20, 18°: *assistentie bij de peremptoire examina van den „pandita”* en stelt voor: de Generale Synode machtige hare te benoemen Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen om namens haar de Bizondere Vergadering van Missionaire predikanten op Java uit te noodigen en te machtigen ter assistentie bij eventueele peremptoire examina van pandita's.

Assistentie bij de peremptoire examina van den „pandita”.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 48.

Eveneens rapporteert Dr J. HANIA namens Commissie III over *wijzigingen in de Zendingsorde*, naar Zendingsrapport Hoofd 15 en 20, 6°

Wijzigingen in de Zendingsorde.

en stelt aan de Synode voor, de door hare Deputaten voorgestelde wijzigingen in de Zendingsorde aan te nemen met deze kleine veranderingen:

a. art. 6 sub 4 worde aldus gelezen: de Elenctiek in betrekking tot de pseudo-religiën op het geheele en meer bijzonder op het aangewezen Zendingsterrein;

b. in art. 15 worde het woordje „tweeledig” veranderd in „drieledig”;

c. zij besluite voorts in art. 1 van de instructiën voor hare Deputaten naar art. 4 Zendingsorde *vijf* te veranderen in *acht*.

Aldus wordt besloten.

In verband met de aan te brengen wijzigingen in de Zendingsorde, besluit de vergadering haar opnieuw, in haar geheel, bij de Acta op te nemen, waartoe Dr J. HANIA zijn welwillende medewerking toezegt (Bijlage A).

ARTIKEL 49.

Art. 4
der Zendingsorde.

Dr J. HANIA rapporteert verder namens Commissie III in zake *art. 4 der Zendingsorde* en stelt voor:

a. de Deputaten naar art. 4 der Zendingsorde te danken voor hun arbeid en hen te déchargeeren;

b. opnieuw acht Deputaten naar art. 4 der Zendingsorde aan te wijzen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 50.

Opleidingsschool
op Soemba.

Verder rapporteert Dr J. HANIA (Bijlage IX) namens Commissie III in zake *de Opleidingsschool op Soemba*, naar Zendingsrapport Hoofd 13, II en stelt voor:

a. de handelingen van hare Deputaten voor de Zending in zake de benoeming van Ds L. P. KRIJGER tot Docent aan de op te richten Opleidingsschool op Soemba goed te keuren;

b. aan die Deputaten op te dragen, de plaats van vestiging der school na rijp beraad vast te stellen en

c. te bevorderen dat de noodige gebouwen worden aangekocht of opgericht.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 51.

Zending onder de
Chineez.

Ds D. POL rapporteert namens Commissie III in zake *de Zending onder de Chineez.*, naar Zendingsrapport Hoofd 11 en stelt voor:

a. te dezer zake aan de te benoemen Deputaten voor de Zending dezelfde opdracht te geven als de Synode van Rotterdam (1917) heeft

gedaan; maar die zoo uit te breiden, dat ook de Gereformeerde Kerken van Java finantiëele hulp kunnen krijgen en

b. aan die Deputaten vrijheid te verleen, zoo hun dat noodig voorkomt, de bijdragen van steunverleening met hoogstens duizend gulden te verhoogen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 52.

Dezelfde rapporteert namens Commissie III in zake den *Zendings-Studieraad*, naar *Zendingsrapport* Hoofd 20, 14° en stelt voor:

a. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending mandaat te geven, indien hun dit noodig en wenschelijk blijkt, uit de Generale Kas weer eenigen finantiëelen steun te verstrekken aan den *Zendings-Studieraad* en

b. deze bijdrage te stellen op hoogstens twee honderd gulden per jaar.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 53.

Br J. ZUIDEMA rapporteert namens Commissie III in zake *het bijwonen van conferenties enz.*, naar *Zendingsrapport* Hoofd 17 en stelt voor:

Bijwonen van Conferenties.

a. de handelingen van Deputaten voor de Zending inzake het bijwonen van conferenties, het bezoeken van jaarvergaderingen, het deelnemen aan congressen, enz. goed te keuren en

b. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending in overweging te geven, op eene volgende Generale Synode, zoo mogelijk, ietwat meer mede te deelen over deze werkzaamheden.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 54.

Dr B. J. ESSER rapporteert namens Commissie III in zake *de kosten der Algemeene Vergadering en der Zendingsbibliotheek op Java*, naar *Zendingsrapport* Hoofd 18, 9 en 10, en stelt voor in zake punt 9:

Kosten der Algemeene Vergadering en der Zendingsbibliotheek op Java en Soemba.

a. aan haar te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, alsnog aan de Algemeene Vergadering een volledige rekening en verantwoording van de kosten der vergaderingen over de afgelopen jaren te vragen en deze zaak naar billijkheid met haar te vereffenen;

b. voor de volgende drie jaren genoemde Deputaten te machtigen een bedrag tot dekking dier onkosten te voteeren tot een maximum van twee honderd vijftig gulden per jaar.

Aldus wordt besloten.

In zake punt 10, stelt hij voor:

a. de rekening, voorzoover zij ingekomen is, goed te keuren en aan

de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, aan te dringen op het inzenden van volledige rekening en verantwoording over de uitgaven in Indië in dezen over de afgelopen jaren;

b. voor de volgende drie jaren voor de bibliotheek op Java te voteeren twee honderd gulden en voor die op Soemba honderdvijftig gulden per jaar.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 55.

De Kerk van Soerabaia. Ds N. DUURSEMA rapporteert namens Commissie III in zake *de Kerk van Soerabaia*, naar Zendingsrapport Hoofd 1 en stelt voor:

1° de handelingen der Deputaten voor de Zending in zake de Kerk van Soerabaia goed te keuren;

2° voor de jaren 1923—'26 aan deze Kerk uit de Algemeene Zendingskas een subsidie toe te kennen voor het pensioen van Ds W. PERA van ten hoogste zes honderd dertig gulden per jaar, wanneer aan de te benoemen Deputaten voor de Zending de behoefte aan dezen steun zal zijn gebleken.

Aldus wordt besloten.

Hierop wordt een voorstel van orde door den Præses gedaan in verband met wat in de discussie werd geopperd in zake het overdoen van het kleine Zendings-terreintje „Pesapen” aan het Nederlandsch Zendeling-genootschap; dienovereenkomstig wordt besloten deze aan gelegenheid te zenden naar de Commissie van advies.

ARTIKEL 56.

Verzoek Bentheim en Oost-Friesland.

Ds L. KUIPER rapporteert (Bijlage X) namens Commissie IV in zake *M 5: verzoek van de Oud-Gereformeerde Kerken in Bentheim en Oost-Friesland*, tijdelijk in het verband der Gereformeerde Kerken te worden opgenomen en stelt voor:

1° de Synode spreke uit, dat zij gaarne aan het verzoek der Gereformeerde Kerken in Bentheim en Oost-Friesland wil voldoen, daarbij in overweging nemende, zoowel de tegenwoordige moeilijkheden waarin genoemde Kerken verkeerden, als ook de innige verhouding die reeds jaren lang tusschen haar en de Gereformeerde Kerken in Nederland heeft bestaan, en

2° besluite, drie Deputaten te benoemen met volmacht, om in overleg met de Kerken ginds, deze *tijdelijke* inwoning nader te regelen en daarvan Rapport uit te brengen op de volgende Synode.

Nadat de Synode aldus heeft besloten, wenscht de Præses de afgevaardigden uit de genoemde Kerken geluk met het gevallen besluit, waardoor, aldus gaat hij voort, wij wel niet nader tot elkander zijn

gebracht, immers wij stonden elkaar reeds zoo na, maar toch wordt de band die ons samenbindt door dit besluit nog nauwer aangehaald. In de hand des Heeren alleen ligt, hoe lang dit tijdelijk inwonen zal duren; moge het echter voor U en voor ons ten rijken zegen zijn!

ARTIKEL 57.

Prof. Dr H. H. KUYPER rapporteert (Bijlagen XI en XII) namens Commissie IV in zake *I b 8: het bezwaarschrift van de Classis Dordrecht* tegen het besluit van de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte) ten opzichte van Ds J. E. VONKENBERG, in verband met Art. XIV K.O. en stelt voor: de Synode besluite,

Bezwaarschrift
Classis Dordrecht.

1° aan de Classis Dordrecht te antwoorden, dat de Particuliere Synode van Zuid-Holland (zuidel. gedeelte) door hare handelingen in zake Ds J. E. VONKENBERG niet gehandeld heeft tegen de bedoeling of den geest van Art. XIV K.O. en haar bezwaar derhalve ongegrond is;

2° dat in Art. XIV K.O. naar het oordeel der Synode het woord „advies” moet verstaan worden als „bewilliging”;

3° dat, wanneer het in Art. XIV K.O. bedoelde verlof, aan een predikant verleend, om een tijdlang den dienst te onderlaten, ten gevolge zou hebben dat daardoor de band tusschen hem en de Kerk, die hij diende, losgemaakt werd, dit verlof door den Kerkeraad niet zal verleend worden zonder dat de Classis daaraan haar goedkeuring heeft gehecht.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 58.

De Synode besluit, heden-middag te vergaderen om half twee in Comité en haar zitting om vier uur te sluiten ter vergemakkelijking van de afreis sommiger afgevaardigden.

ARTIKEL 59.

Nadat de zitting in Comité is opgeheven en de vergadering overgaat in openbare zitting, wordt door den Assessor op verzoek van den Præses voorgelezen het besluit, in de besloten zitting genomen, dat aldus luidt:

Bezwaarschriften
inzake de handelingen
van den Kerkeraad
van Utrecht
met betrekking tot
Ds J. E. GOUDAPPEL.

de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken, kennis genomen hebbende van de verschillende bezwaarschriften bij haar ingekomen in de zaak van Ds J. E. GOUDAPPEL en voornamelijk gericht tegen den Kerkeraad van Utrecht,

hoewel van oordeel, dat deze bezwaarschriften niet alle in den juiste kerkelijken weg tot haar gekomen zijn,

heeft echter met het oog op de ruchtbaarheid, die deze zaak gekregen heeft; den schijn van rechtskrenking, een Dienaar des Woords aangedaan, welke schijn in onze Kerken zelfs niet geduld mag worden; en de droeve

verdeeldheid, die dientengevolge in de Kerk van Utrecht ontstaan is, besloten een Commissie te benoemen, bestaande uit vijf Deputaten, met opdracht, om vóór dat Ds J. E. GOUDAPPEL van de Kerk van Utrecht afscheid neemt, de bezwaren dezer Broederen te onderzoeken, over de al of niet gegrondheid der ingebrachte grieven haar oordeel uit te spreken, wanneer rechtskrenking heeft plaats gevonden, deze zoo mogelijk door hun bemiddeling uit den weg te ruimen, en alles te doen om de verdeeldheid weg te nemen en den onderlingen vrede te herstellen, en van haar arbeid Rapport uit te brengen op de eerstkomende Synode.

Ingeval de Commissie de zaak van Ds J. E. GOUDAPPEL niet tot een bevredigend einde kan brengen, zal zij dit aan de roepende Kerk mededeelen, die dan gemachtigd wordt een afzonderlijke samenkomst *dezer* Synode saam te roepen ten einde over deze zaak een definitief oordeel te vellen.

Dit besluit wordt door de Synode genomen met alle uitgebrachte stemmen.

De Præses onthoudt zich van stemming naar Art. XXXIII K.O.

De Synode benoemt tot Deputaten voor deze aangelegenheid: Prof. Dr H. BOUWMAN; Prof. Dr H. H. KUYPER; Ds W. BREUKELAAR; Ds W. H. GISPEN en Dr J. WESSELS.

ARTIKEL 60.

Rapport Moderamen
Generale Synode
van Leeuwarden.

Ouderling P. S. VAN DORP rapporteert namens Commissie I in zake *N 2: Rapport van het Moderamen der Generale Synode van Leeuwarden* en stelt voor, het Moderamen dank ze zeggen voor het gehouden beheer en het dienovereenkomstig te déchargeeren.

Aldus wordt besloten (vgl. art. 22).

ARTIKEL 61.

Protest Witmarsum,
grensregeling.

Ds H. DE BRUYN rapporteert (Bijlagen XIII en XIV) namens Commissie V in zake *I c 2: protest van den Kerkeraad van Witmarsum in zake grensregeling* en stelt voor:

de Generale Synode,

- kennis genomen hebbende van het bezwaarschrift van den Kerkeraad van Witmarsum tegen een besluit der laatst gehouden Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte) in zake grensregeling tusschen deze Kerk en die van Schettens,

hare goedkeuring hechtende aan het oordeel van de Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte) in 1923, dat de Kerkeraad van Schettens en de Classis Bolsward te voorbarig zijn geweest in zake de grenswijziging tusschen de betrokken Kerken,

echter van oordeel, dat die Synode als conclusie had behooren aan

te nemen, dat de Classis Bolsward haar besluit tot grenswijziging behoorde in te trekken,

besluit het bezwaarschrift van den Kerkeraad van Witmarsum gegrond te verklaren; is van oordeel dat de Classis Bolsward bedoeld besluit dient in te trekken,

en geeft hiervan kennis aan den Kerkeraad van Witmarsum en aan dien van Schettens, de Classis Bolsward en de Particuliere Synode van Friesland (zuidel. gedeelte).

ARTIKEL 62.

De zitting wordt door den Præses gesloten.

Zitting van Dinsdag 28 Augustus 1923.

ARTIKEL 63.

De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal, waarbij blijkt dat nu aanwezig zijn de primi-afgevaardigden van Friesland (noordel. gedeelte) Ds J. P. KLAARHAMER en van Friesland (zuidel. gedeelte) Ouderling S. A. ZANDSTRA, en dat de plaats van Ouderling A. BAX Gzn is ingenomen door Ouderling L. J. SCHALEKAMP. Ook is nu voor 't eerst aanwezig Prof. Dr A. G. HONIG. De adviseerende leden Ds J. P. TAZELAAR en Ds J. J. MIEDEMA worden welkom geheeten. Al deze Broeders betuigen op verzoek van den Præses door op te staan van hunne zitplaatsen instemming met de Belijdenis.

Opening.

ARTIKEL 64.

De Acta der zitting van 24 Augustus worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 65.

Een ingekomen schrijven van den Kerkeraad van Utrecht, waarin de wensch wordt uitgesproken dat God zijn gunst gebiede over de besluiten der Synode in de zaak Ds J. E. GOUDAPPEL en waarin de Kerkeraad zich bereid verklaart alle betreffende stukken gaarne ter beschikking te stellen van de Commissie en des noodig mondeling toelichting te geven, wordt voor kennisgeving aangenomen (vgl. art. 59).

Schrijven van den Kerkeraad van Utrecht.

ARTIKEL 66.

Op voorstel van den Præses wordt besloten op 31 Augustus en in de feestweek van 2 September niet te vergaderen.

Geen vergadering op 31 Augustus en in de feestweek

ARTIKEL 67.

Toespraken
van Dr RAVASZ en
Dr J. SEBESTYEN.

De Synode wordt toegesproken door Bisschop Dr LÄSLÖ RAVASZ en door Prof. Dr J. SEBESTYEN (Bijlagen XV en XVI), beiden van Budapest. De eerste spreekt in de Duitsche, de laatste in de Nederlandsche taal. Zij worden namens de Synode beantwoord door Prof. Dr H. H. KUYPER.

ARTIKEL 68.

Rapport Kerken in
Nederlandsch-Indië
en het Buitenland.

Ds W. H. GISPEN rapporteert (Bijlage XVII) namens Commissie I in zake *M 6, 7, 7a en 8: Kerken in Nederlandsch-Indië en het Buitenland* en stelt aan de Synode voor:

1° dat zij haar groote waardeering uitspreke voor den arbeid van de Commissies en Comité's, die zich gevormd hebben om onze lijdende geloofsgenooten in den vreemde te hulp te komen in hun geestelijke en stoffelijke nooden en ook in het bijzonder voor den arbeid van het Comité tot ondersteuning en versterking van het Gereformeerde leven in Duitschland en aan dit Comité daarvan kennis te geven;

2° dat zij besluite een vijftal Deputaten te benoemen uit en in overleg met de leden van de reeds bestaande Commissie voor dit doel, om gelden te verzamelen ten einde Hongaarsche jongelieden te laten studeeren aan de Theologische School en in de Theologische Faculteit der Vrije Universiteit;

3° dat zij opdrage aan haar te benoemen Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken, aan deze bij bijzonder schrijven aan te bevelen de Gereformeerde broederschap in den vreemde, die in geestelijken en stoffelijken nood verkeert door de droevige gevolgen van den wereldoorlog;

4° dat zij aan de in haar midden aanwezige afgevaardigden van Buitenlandsche Kerken verzoeke, hun Kerken in het bijzonder op deze nooden te wijzen;

5° dat zij hare Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken opdrage, na zoo nauwkeurig mogelijk onderzoek, de Kerken, die hun advies mochten vragen in zake bij haar ingekomen aanvragen van Buitenlandsche Kerken om hulp, te dienen van advies;

6° dat zij de Gereformeerde Kerk van Utrecht uitnoodige om tot de volgende Synode zich te willen belasten, voorzoover noodig en mogelijk zal blijken te zijn, met de geestelijke verzorging van de verstrooide Gereformeerden in Noord-Frankrijk.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 69.

Rapport van D.D.
voor de correspon-
dentie met de
Buitenl. Kerken.

Prof. Dr T. HOEKSTRA rapporteert namens Commissie I over *M 2: Correspondentie met de Buitenlandsche Kerken*, nadat vooraf het Rapport

van Deputaten voor deze correspondentie door Dr G. KEIZER was voorgelezen (Bijlagen XVIII en XIX), en stelt voor:

1° den Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken dank te zeggen voor den veelvuldigen arbeid, en hunne handelingen goed te keuren;

2° de Kerken op te wekken, den arbeid van het Hollandsch-Hongaarsch Comité tot uitbreiding van het Koninkrijk Gods in Hongarije en Tsjecho-Slowakije krachtig te steunen;

3° de Kerken te verzoeken, vóór zij hier te lande tijdelijk vertoevende buitenlandsche predikanten uitnoodigen voor haar op te treden in de bediening des Woords en der Sacramenten, zich bij Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken te verzekeren van hunne bevoegdheid en kerkelijke integriteit;

4° een zevental Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken te benoemen overeenkomstig de besluiten van 1893, Acta art. 156, en aan deze Deputaten op te dragen:

a. wederom afgevaardigden naar Hongarije en Tsjecho-Slowakije te zenden met dezelfde opdracht als de eerste maal;

b. via de Presbyteriaansche Alliantie in overleg te treden met de Gereformeerde Kerken in Schotland en Noord-Amerika om te komen tot afbakening van de terreinen van werkzaamheid dier Kerken in Hongarije;

c. op de wijze, die aan Deputaten voorkomen zal de meest geschikte te zijn, een nader onderzoek in te stellen naar de Belijdenis van de Belgische Christelijke Zendingkerk en de handhaving dier Belijdenis in de onderscheidene gemeenten, dienaangaande op de volgende Synode te rapporteeren, en gemotiveerde voorstellen tot al of niet bestendigen der correspondentie met die Kerk te ontwerpen;

d. op uitnodiging van respectieve Kerkeraden of van buitenlandsche predikanten zelve een onderzoek in te stellen naar de bevoegdheid en kerkelijke integriteit van tijdelijk hier te lande vertoevende predikanten uit Buitenlandsche Kerken, die met onze Kerken in correspondentie staan, en bij gunstigen uitslag van dat onderzoek daarvan mededeeling te doen in *De Bazuin* en *De Heraut*;

e. zich steeds op de hoogte te stellen van bestaande toestanden in alle Kerken, waarmede de Kerken dezerzijds in correspondentie staan;

f. afgevaardigden te zenden naar de Synodes der met onze Kerken in correspondentie staande Kerken in Noord-Amerika, Zuid-Afrika en Groot-Brittannië;

5° aan genoemde Deputaten een crediet te verleen tot een bedrag van f 6000;

6° aan de Scribæ dezer Synode op te dragen een lijst van de Buitenlandsche Kerken, waarmede onze Kerken in correspondentie staan, in de Acta dezer Synode op te nemen (Bijlage C).

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 70.

Ds T. FERWERDA. Ds T. FERWERDA vraagt en ontvangt verlof, de vergadering te verlaten; zijn secundus Ds D. HOEK neemt zitting en betuigt instemming met de Belijdenis.

ARTIKEL 71.

Rapport examina
Bentheim.

Ds J. H. DONNER rapporteert namens Commissie V in zake M 3: *Rapport der Deputaten voor de bijwoning van peremptoire examina in de Classis Bentheim* en stelt voor, den inhoud van dit Rapport onder dank voor kennisgeving aan te nemen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 72.

Rapport voor de
Zending
onder de Joden.

Ds T. J. HAGEN rapporteert namens Commissie III in zake J 3: *Rapport der Deputaten voor de Zending onder de Joden* en adviseert, de Deputaten voor de Zending onder de Joden te danken voor hun arbeid, hen te déchargeeren van het gehouden beheer, inzonderheid de blijdschap der Synode uit te spreken over de beroeping van Ds W. J. J. VELDERS door de Kerk van Amsterdam, en overeenkomstig de voorstellen der Deputaten te besluiten:

1° voor deze Zending te benoemen vijf Deputaten met drie secundi;

2° aan deze Deputaten op te dragen:

a. de contracten met de Kerk van 's Gravenhage en van Amsterdam te bevestigen;

b. den arbeid van bestaande Zending-comité's, die uitgaan van den Kerkeraad, te steunen;

c. de oprichting van zulke Comité's te bevorderen;

d. de zaak van de Zending onder de Joden te bepleiten, ook door middel van een Zendingsblad;

e. tot alle Kerken het verzoek te richten, minstens éénmaal 's jaars in alle samenkomsten op den Zondag of op den 1en Kerstdag een collecte te houden voor de Zending onder de Joden en deze door Deputaten, vanwege de Classes te benoemen, te doen innen en aan den Quaestor der Deputaten van de Generale Synode te doen afdragen, met dien verstande, dat Kerken, die zelf in eigen kring Zendingsarbeid onder de Joden verrichten, slechts 10 pct der collecten in de kas der Deputaten behoeven te storten;

f. het beheer der aanwezige en inkomende gelden;

g. het doen van de vereischte uitgaven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 73.

Ds J. D. VAN DER MUNNIK rapporteert namens Commissie III over *M 4: voorstel Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte) in zake de betrekking met de Classis Batavia*, en stelt eenige conclusies voor die zullen worden gedrukt en nader aan de orde gesteld. (Vgl. art. 87.)

Classis Batavia.

ARTIKEL 74.

Dr J. THIJS rapporteert namens Commissie IV in zake *I a 1 tot 19: Rapport Echtscheiding*. De behandeling hiervan wordt niet ten einde gebracht en zal in de volgende zitting worden voortgezet. (Vgl. art. 91.)

Rapport
Echtscheiding.

ARTIKEL 75.

De Præsès sluit de zitting.

Zitting van Woensdag 29 Augustus 1923.

ARTIKEL 76.

De Præsès opent de zitting en houdt appel-nominaal, waarbij blijkt dat in plaats van Ouderling T. DE VRIES Dzn zitting heeft genomen Ouderling J. W. S. DE JONG, die instemming betuigt met de Belijdenis.

Opening.

ARTIKEL 77.

De Acta van de vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 78.

Het Agendum wordt nog aangevuld met een schrijven van LUCAS BERKEPEIS van Zuidlaren als punt *L 25 a*.

Schrijven in zake den
zomertijd.

ARTIKEL 79.

De Synode besluit op voorstel van het Moderamen:

Finantiën.

a. de Synode machtigt de leden van het tegenwoordig Moderamen om desnoodig gelden op te nemen tegen matige rente, ten einde daaruit de door haar gevoteerde uitgaven te bestrijden;

b. de leden van het Moderamen worden gemachtigd, op behoorlijke kwitantie, tot aan de volgende Synode de onkosten der door de Synode van Utrecht benoemde Deputaten te voldoen uit de onder het beheer der leden van het tegenwoordig Moderamen gebleven gelden.

Acta G. S.

ARTIKEL 80.

Dr HENRY BEETS. Dr HENRY BEETS spreekt (Bijlage XVIIIc) als afgevaardigde van de *Christelijke Gereformeerde Kerk van Noord-Amerika* de vergadering toe in onze eigene taal; en verzoekt ten slotte „voor een vijftal zaken beleefdelyk onze synodale actie”. Hij wordt beantwoord door Prof. Dr H. BOUWMAN.

Wat nu het genoemde vijftal zaken betreft wordt opgemerkt en besloten:

- a. dat reeds besloten werd tot deputatie naar de Synode van de Christelijke Gereformeerde Kerk van Amerika;
- b. dat de Synode er geen bezwaar tegen heeft, dat de Deputaten van genoemde Kerk voor het Tehuis voor Hollandsche zeelieden en landverhuizers eene circulaire zenden aan onze Kerkeraden met verzoek om voor hun arbeid in dezen een collecte te houden;
- c. dat de Synode zal trachten te komen tot een besluit in zake het Echtscheidingsprobleem;
- d. dat de collecte waartoe deze Synode besloten heeft (vgl. art. 36) in zake Argentinië bizonder zal worden aanbevolen door Zuid-Holland (zuidel. gedeelte);
- e. aan de Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken op te dragen, aan de Kerkeraden te vragen of zij zorg willen dragen aan hen opgave te doen van het adres in de nieuwe wereld der uit hun midden vertrekkende leden.

ARTIKEL 81.

Dr S. ZWEMER. Ds D. P. KOOPMANS rapporteert (Bijlage XX) namens Commissie I in zake M 13: *brief van Dr S. Zwemer* (vgl. art. 12) en stelt voor: aan de te benoemen Deputaten voor de correspondentie met de Buitenlandsche Kerken op te dragen, namens de Generale Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland, gehouden te Utrecht 1923, aan Dr S. ZWEMER te berichten:

- 1° dat zij hem gaarne had gezien in hare vergaderingen;
- 2° dat zij hem dankt voor de overbrenging van de groeten van de Reformed Church in Amerika aan haar, en voor de mededeelingen in zijn schrijven vervat;
- 3° dat zij hem verzoekt wederkeerig de groeten van de Gereformeerde Kerken hier te lande aan zijne Kerk te willen overbrengen;
- 4° dat zij hem ook dankt voor de duidelijke photo van de leden der Synode van de Reformed Church en
- 5° dat zij instemt met de bede tot getrouwheid aan de aloude waarheid. Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 82.

Pesapen. Ds N. DUURSEMA rapporteert (Bijlage XXI) namens Commissie III

in zake Zendingsrapport Hoofd I: *de overdracht van een klein Zendings-terreintje „Pesapen”* genaamd, aan het Nederlandsch Zendeling-genootschap (vgl. art. 55) en stelt voor:

dat de Synode aan hare te benoemen Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen opdrage, nadere inlichtingen in te winnen over de overdracht van Pesapen door den Kerkeraad van Soerabaia en met name te vragen, of ook de Classis Batavia hierin is gehoord; en daarvan aan de volgende Generale Synode mededeeling te doen.

Aldus wordt besloten.

Prof. L. LINDEBOOM adviseert tegen de aanneming van dit voorstel.

ARTIKEL 83.

Dezelfde rapporteert namens Commissie III in zake Zendingsrapport *De Kerk van Batavia*. Hoofd 2: *de Kerk van Batavia* en stelt voor:

1° de handelingen van de Deputaten voor de Zending onder Heidenen en Mohammedanen in betrekking tot de Kerk van Batavia goed te keuren;

2° aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:

a. de Kerk van Batavia gedurende de drie volgende jaren voor haar Zendingsarbeid te steunen uit de Generale Zendingskas met een bedrag, dat gelijk staat met het tekort in de Zendingskas dier Kerk, doch de som van f 900 niet overschrijdt; en dat, nadat uit aan Deputaten overgelegde bescheiden de behoefte aan dien steun zal zijn gebleken;

b. den Kerkeraad van Batavia te vragen, aan Deputaten voor de Zending eenige mededeelingen te doen over het Zendingswerk dier Kerk;

c. de Kerk van Batavia voor het pensioen van Mevr. Wed. Ds D. J. B. WEIJERS bij gebleken behoefte te subsidiëren uit de Generale Zendingskas met hoogstens zulk een som per jaar, als verkregen wordt door vermindering van f 600 in dezelfde verhouding, als waarmede de pensioenlasten dier Kerk te dezer zake verminderd zijn.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 84.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage XXII) namens Commissie III *Keucheniuschool*. in zake Zendingsrapport Hoofd 23, 1, A: *de Keucheniuschool* en stelt voor:

1. de handelingen van de Deputaten voor de Zending betreffende de Keucheniuschool goed te keuren;

2. aan de Brs D. KOELEWIJN en J. A. WIGGERS dank te betuigen voor al hunnen arbeid;

3. goed te keuren de salarisregeling, zooals die in het Zendingsrapport is medegedeeld;

4. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, dat zij, indien dit noodig blijkt, de positie van Br J. A. WIGGERS als

leeraar aan de Keucheniusschool nader regelen met handhaving van alle toezeggingen, die zijn gedaan, en zulks in overleg met den Raad van Toezicht;

5. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, in samenwerking met de Algemeene Vergadering alles te doen, wat naar hun oordeel dienstig zal zijn om het bezitsrecht der gronden, waarop de gebouwen staan, beter te verzekeren;

6. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, in overleg met de Algemeene Vergadering zooveel mogelijk te bevorderen, dat voor de Keucheniusschool op een nieuw terrein nieuwe gebouwen worden gesticht, tenzij op eene andere wijze behoorlijk in de behoefte aan geschikte gebouwen mocht kunnen worden voorzien, en slechts in geval van schier volstrekke noodzakelijkheid over te gaan tot verbouwing der tegenwoordige gebouwen;

7. uit te spreken, dat eerst de Keucheniusschool voor wat de gebouwen betreft behoorlijk moet zijn verzorgd, eer uit de Generale Kas gelden voor een tweede Normaalschool mogen worden toegestaan;

8. décharge te verleenen van de administratie en het finantiëele beheer;

9. dank te zeggen aan de Algemeene Vergadering en den Raad van Toezicht voor den arbeid, dien zij ten behoeve van de Keucheniusschool gedaan hebben.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 85.

Reorganisatie der
opleidingsschool.

Dezelfde rapporteert (Bijlage XXIII) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 13, I, B, 6 en 7: *reorganisatie der Opleidingsschool te Djocja* en stelt voor:

1. goed te keuren dat de Opleidingsschool worde gereorganiseerd naar het plan, zooals dit in hoofdlijnen is opgenomen in het Rapport der Deputaten voor de Zending;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, in overleg met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java het sub 1 genoemde reorganisatieplan uit te voeren en nader den tijd te bepalen, waarop de voorbereidingsklas der gereorganiseerde Opleidingsschool zal aanvangen;

3. de beslissing of er na de invoering der reorganisatie nog eenmaal daarnaast een cursus tot opleiding van helpers op den ouden voet zal worden gehouden over te laten aan de te benoemen Deputaten voor de Zending, in overleg met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java;

4. last te geven aan de te benoemen Deputaten voor de Zending, eventueele plannen voor verbouwing en uitbreiding te bevorderen, vast te stellen en te doen uitvoeren met dien verstande,

- a.* dat vooraf moet vaststaan, dat er geen uitzicht bestaat gedurende de eerste jaren over de tegenwoordige gebouwen van de Keuchenius-school te zullen kunnen beschikken ten behoeve van de Opleidingsschool;
- b.* dat over die plannen overleg moet worden gepleegd met de Docenten en de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java;
- c.* en dat de uitvoering dier plannen geen te zware eischen mag stellen aan de Generale Kas der Zending.
- Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 86.

Prof. Dr H. H. KUYPER rapporteert (Bijlagen XXIV en XXIVa) namens Commissie IV over *I b 10: vraag van de Kerk van Leiden, rakende de Krankengemeente*. Na voorlezing van dit Rapport wordt besloten, de Conclusies te laten drukken en dit punt nader aan de orde te stellen.

Krankengemeente.

ARTIKEL 87.

Ds J. D. VAN DER MUNNIK rapporteert (Bijlage XXV) namens Commissie III in zake *M 4: verhouding van de Indische Kerken tot de Kerken in Nederland* (vgl. art. 73) en stelt voor:

Verhouding van de Indische Kerken tot de Kerken in Nederland.

de Synode besluite:

I. het besluit der Generale Synode van Leeuwarden, vermeld in hare Acta art. 132, aldus te wijzigen, dat punt IId gelezen worde als volgt:
„deze Classis trede van nu af in rechtstreeksch verband tot de Generale Synode, met dien verstande:

1. dat zij zoo mogelijk naar die Synode afgevaardigden zende, en anders schriftelijk met haar handele;

2. dat deze Classis de bevoegdheid hebbe om niet alleen (gelijk vanzelf spreekt) alles te doen wat eener Classis is, maar bovendien die eener Particuliere Synode, en zij dus zélf ook de Deputaten aanwijze, wier benoeming in Art. XLIX K.O. aan de Particuliere Synode is opgedragen;

3. dat zij de zaken, die vanwege haar speciaal Indisch karakter uitsluitend de Indische Kerken aangaan (behoudens recht van appèl naar Art. XXXI K.O.) zelfstandig afhandele; doch alles wat zoowel de Kerken in Nederland als die in Indië in het gemeen aangaat, brengen zal op de Generale Synode en hare uitspraken zal eerbiedigen;

II. aan hare Deputaten ad Art. XI en XIII K.O. op te dragen:

in overleg met de Classis Batavia de volgende Generale Synode te dienen van advies voor de nadere regeling van de finantiële rechten en verplichtingen hieruit voortvloeiende voor de naleving dezer artikelen;

III. van deze besluiten kennis te geven aan de Classis Batavia en aan de Particuliere Synode van Zuid-Holland (noordel. gedeelte).
Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 88.

Deputaten naar
Art. IV der
Zendingsorde.

De Synode benoemt op voordracht van het Moderamen tot *Deputaten naar art. 4 van de Zendingsorde*:

voor Land- en Volkenkunde: Prof. Dr A. G. HONIG en Prof. Dr C. VAN GELDEREN;

voor Geschiedenis der Zending: Dr J. HANIA (met de samenroeping belast) en Ds W. BREUKELAAR;

voor Theorie der Zending: Prof. Dr H. H. KUYPER en Prof. Dr T. HOEKSTRA;

voor de Elenctiek: Prof. Dr G. H. J. W. J. GEESINK en Prof. Dr H. BOUWMAN.

ARTIKEL 89.

Schrijven van
T. VAN DIJK.

De Præses leest een schrijven voor van Br T. VAN DIJK waarin hij mededeelt niet in ons midden te kunnen zijn van wege eene ernstige ongesteldheid van twee zijner kinderen. De Synode besluit haar deelneming in zijn smartelijke omstandigheden te betuigen en bidt hem van den Heere toe, dat onze God het alzo make met zijn kranke kinderen, dat hij nog in haar midden zal kunnen zijn als zij weer zal vergaderen na de feestweek.

ARTIKEL 90.

Antwoord
Prof. Dr J. RIDDERBOS.

De Synode besluit het *antwoord van Prof. Dr J. Ridderbos* op de vraag in de vorige zitting (vgl. art. 72) aan hem gericht of Z.H.G. zich beschikbaar wil stellen om met de Broeders J. H. LANDWEHR c.s. dat vraagstuk verder te behandelen en met hen te rapporteeren aan de Synode van 1926, in de Acta op te nemen en te voldoen aan zijn verzoek, deze haar vraag terug te nemen.

Dit antwoord luidt aldus:

Broeder Præses!

Bij de behandeling van het vraagstuk der echtscheiding heeft de Synode tot mij het verzoek gericht, mij „beschikbaar te stellen om met de Brs LANDWEHR c.s. dit vraagstuk nader te behandelen en met hen te rapporteeren aan de Synode van 1926”.

Bij de bespreking gaf ik reeds als mijne meening te kennen, dat het betreden van dezen weg mij niet wenschelijk scheen.

Laat ik dit nog even nader mogen motiveeren.

Nu in deze zaak tusschen ons verschil van opinie openbaar werd, vraag ik me natuurlijk af, welke vrucht er redelijkerwijze is te verwachten van een hernieuwde poging om in dezen tot een gezamenlijk advies te komen.

Als zulk een vrucht laat zich tweeërlei denken.

Het *eerste* zou zijn, dat een van beide partijen de andere van ongelijk overtuigde. Ik blijf van meening, dat het opnieuw samengaan in ééne Commissie hiertoe niet de eenige en in het stadium, waarin de zaak thans is gekomen, ook niet de beste weg is.

Er is echter nog eene *tweede* mogelijkheid, n.l. deze, dat we door wat geven en nemen van weerszijden kunnen komen tot eene onderlinge schikking, een soort compromis; ik heb begrepen, dat dit dan ook bij een deel der Broederen het voornaamste motief was voor het aan mij gerichte verzoek. Welnu, het is juist deze gedachte, die mij voor zulk eene nieuwe gezamenlijke opdracht huiverig maakt. Ik kan het niet indenken, dat eene volgende Synode, zoo men tot geene eenparige overtuiging kan komen, en men meent toch iets te moeten doen, beproeft een soort compromis *als voorloopigen regel voor het kerkelijk leven* te vinden, en dat ook ik me daarbij zou kunnen neerleggen. Maar wanneer ik als Deputaat in deze zaak de Kerken van advies zal dienen, dan wensch ik klaar en onverzwakt uit te spreken, wat naar mijne overtuiging in dezen de leer der Schrift is, en wil ik van geen transigeeren weten. Juist daarom echter zou ik mij, bij het aanvaarden van zulk eene gezamenlijke opdracht, in mijn vrijheid van beweging ietwat belemmerd gevoelen. Ik moet dan samen met Broeders, wier meening ik op dit punt verwerp, een Rapport zien op te stellen. Dit brengt mij in eene dubbelzinnige positie, en stelt mij te veel onder een zachten drang om min of meer te transigeeren in eene zaak, waarin ik naar mijn overtuiging niet transigeeren mag. Van dien drang wensch ik me vrij te houden. Moet er een compromis gezocht worden, laat dat dan anderen of de volgende Synode beproeven; ik wensch op die Synode te komen met eene banier, welker kleuren niet verbleekt zijn; omdat ik meen, dat dit het meest kan strekken ter rechte beoordeeling van deze m. i. gewichtige zaak.

Broeder Præsès! met het oog op het verleden kan ik met eene vrije conscientie verklaren, dat ik in deze zaak de Kerken trouw en naar mijne beste krachten heb gediend. Met het oog op de toekomst spreek ik het als mijne stellige overtuiging uit, dat ik de Kerken in dezen het best kan dienen door mij niet te begeven op dezen weg, mij door de Synode voorgeslagen.

Ik meen eenig zedelijk recht te hebben, van de Synode te verwachten, dat zij dit van mij zal gelooven en voor dit mijn bezwaar eerbied zal koesteren.

Ik kom daarom vrijmoedig tot de Synode met het vriendelijk en ernstig verzoek, om het tot mij gerichte verzoek terug te nemen; en ik durf zelfs geen twijfel te koesteren, of de Synode zal, na deze nadere verklaring te hebben gehoord, aan dezen mijnen wensch gaarne en met eenparigheid voldoen.

ARTIKEL 91.

Rapport
Echtscheiding.

Dr J. THijs rapporteert (Bijlage XXVI) namens Commissie IV in zake *I a 1* tot 19: *Rapport Echtscheiding* (vgl. art. 74) en stelt voor.

1° uit te spreken, dat ze zich vereenigt met de Conclusies van het Rapport omtrent de vragen: welke roeping de *Overheid* ten opzichte van de *echtscheiding* heeft; hoe de *Kerk* ten opzichte van het scheidingsrecht der *Overheid* zich heeft te verhouden; en welke *tucht* de Kerk heeft te oefenen, wanneer haar leden op eene naar het oordeel der Kerk ongeoorloofde wijze echtscheiding aanvragen en tot een nieuw huwelijk overgaan;

Conclusie Memorie.

2° overeenkomstig de subsidiaire Conclusie der Memorie van Prof. Dr J. RIDDERBOS de vraag, of het een Christen van Godswege geoorloofd is, echtscheiding aan te vragen op grond van kwaadwillige verlating, den Kerken ter nadere bestudeering aan te bevelen;

3° de genoemde Conclusies van het Rapport als Advies der Synode te zenden naar de Christelijke Gereformeerde Kerk in Noord-Amerika, met bijvoeging van het Rapport, opdat deze Kerk ook de gronden zou leeren kennen, waarop dit Advies rust; en tevens aan genoemde Kerk mede te deelen, dat de Synode onbeslist laat of ook op grond van kwaadwillige verlating echtscheiding geoorloofd is, en bij deze mededeeling de Memorie van Prof. Dr J. RIDDERBOS te voegen;

4° Deputaten hartelijk dank te zeggen voor hun belangrijk Rapport en Prof. Dr J. RIDDERBOS voor de uitvoerige toelichting van zijn gevoelen;

5° de Deputaten Prof. Mr A. ANEMA, Prof. Dr H. BOUWMAN, Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, Prof. Dr H. H. KUYPER, Ds J. H. LANDWEHR en Ds B. VAN SCHELVEN te continueeren om hun de gelegenheid te geven, hun opvatting tegenover de bedenkingen van Prof. Dr J. RIDDERBOS nader te adstrueeren en deze uiteenzetting ter kennis van de Kerken te brengen, ten einde de volgende Synode in deze kwestie een beslissing neme.

Aldus wordt na gehouden hoofdelijke stemming besloten.

Prof. Dr S. GREYDANUS adviseert tegen aanname van Conclusie 2.

De Præses brengt den warmen dank der Synode aan de rapporteerende Commissie en in het bijzonder aan de Deputaten, die het Rapport Echtscheiding hebben opgesteld, alsmede aan Prof. Dr J. RIDDERBOS die voldaan heeft aan het verzoek der Synode van Leeuwarden, in dezen hem gedaan.

ARTIKEL 92.

Prof. Dr F. W. GROSHEIDE rapporteert (Bijlage XXVII) namens Commissie V in zake K: *Rapport Evangelisatie* en stelt voor dat de Synode uitspreke:

Evangelisatie.

1. de Evangelisatie bedoelt degenen, die vervreemd zijn van Gods Woord en van den dienst des Heeren te roepen tot den Heere en dus ook tot de Kerk des Heeren;

2. deze arbeid aan de afgedoolden behoort naar het Woord Gods tot de roeping van de Kerk van Christus;

3. de Evangelisatie gebruikt als middel het brengen van het Woord Gods en ze heeft dat te brengen in overeenstemming met de Belijdenschriften van de Gereformeerde Kerken in Nederland;

4. de opzettelijke Evangelisatie dient uit te gaan van, voor het minst te staan onder leiding van den Kerkeraad. Deze heeft voor de Evangelisatie gebruik te maken van de gaven en krachten, die God tot dit werk in de Gemeente heeft geschonken;

5. is het noodig, dat er verband gelegd wordt tusschen het Evangelisatiewerk op verschillende plaatsen, dan moet dat verband door of van wege de Kerkeraden worden gezocht;

6. het verkrijgen van allerlei hulpmiddelen, die de Evangelisatie-arbeid noodig heeft, als ook het overleg in de besprekingen tusschen hen, die theoretisch of praktisch in een Evangelisatie-arbeid werkzaam zijn, kan overgelaten worden aan de verschillende vereenigingen op Gereformeerden grondslag die in deze richting werkzaam zijn;

7. de wijze, waarop de Kerken het Evangelisatiewerk regelen moeten, dient aan de vrijheid der Kerken te worden overgelaten.

Aldus wordt besloten.

De rapporteur ontvangt den dank der vergadering.

ARTIKEL 93.

Ds H. MEIJERING rapporteert (Bijlagen XXVIII en XXVIIIa) namens Commissie I in zake G 1: *Rapport van de Deputaten ter verbetering van de traktementen der predikanten* in de Gereformeerde Kerken en stelt voor:

Verbetering van de traktementen.

de Generale Synode, met belangstelling kennis genomen hebbende van het Rapport der Deputaten tot verbetering der predikantstraktementen en van den arbeid door hen verricht;

in aanmerking nemende, dat thans nog slechts bij enkele Kerken het traktement van den haar dienenden predikant beneden het cijfer is, door de Generale Synode van Leeuwarden aangegeven, en dat deze Kerken bij herhaling op hare roeping te dien opzichte en den door haar te bewandelen weg werden gewezen;

vertrouwende, dat niet alleen deze Kerken zelve, maar ook de Classes

en Particuliere Synodes onder welke zij ressorteeren, zich zullen be-
naarstigen, om zoo spoedig mogelijk aan dezen misstand een einde te
doen komen;

besluit:

1° aan genoemde Deputaten dank te betuigen voor den belangrijken
arbeid door hen verricht;

2° de onder hen berustende bescheiden in het Archief der Synode te
deponeeren;

3° aan den gewezen Scriba dezer Deputaten, Dr J. HANIA, opdracht
te geven:

a. aan de betrokken Classes mede te deelen, bij welke Kerken binnen
haar ressort het predikantstraktement nog is beneden f 2500, ten einde
deze in de gelegenheid zijn, om die Kerken verder te bearbeiten;

b. aan bedoelde Classes te verzoeken, aan Z.Eerw. kennis te geven
van het resultaat van hare bemoeiingen te dezer zake;

c. aan de volgende Generale Synode hiervan te rapporteeren.

Aldus wordt besloten.

De Deputaten ontvangen den hartelijken dank van de Synode voor
het uitnemende werk dat zij in dezen hebben gedaan; in het bijzonder
wordt deze gebracht aan Dr J. HANIA.

ARTIKEL 94.

Archief.

Ds J. H. DONNER rapporteert (Bijlage XXIX) namens Commissie I
over N 1: *Rapport van de Kerk van Amsterdam in zake het Archief*
en stelt voor, de Kerk van Amsterdam weer te benoemen tot Archief-
bewarende Kerk; ook dat steeds ten behoeve van het Archief gedrukt
worden twee exemplaren van de Acta op zeer duurzaam papier.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 95.

De Præses sluit de zitting.

Zitting van Donderdag 30 Augustus 1923.

ARTIKEL 96.

Opening.

De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal, waarbij blijkt
dat Prof. Dr H. BOUWMAN, die heden een kroonjaar viert in het midden
der zynen, niet tegenwoordig is. Verder heet hij welkom Br H. J. VAN
WIJLEN, als Deputaat voor het „Leerboek”, die zitting neemt als advi-
seerend lid en daartoe instemming betuigt met de Belijdenis.

Op voorstel van den Præsides wordt het navolgend telegram gezonden aan Prof. Dr H. BOUWMAN:

Generale Synode, dankbaar voor uwe jarenlange hartelijke toewijding aan de Kerk van Christus, huldigt U op dezen uwen 60sten verjaardag.

ARTIKEL 97.

Een schrijven is ingekomen van Mejuffrouw G. MIDDELMAN-MOLL, in zake het Huwelijks-formulier; welk schrijven door de Synode voor kennisgeving wordt aangenomen.

Ingekomen stuk.

ARTIKEL 98.

Op voorstel van Dr K. DIJK wordt de navolgende motie van orde aangenomen:

Krankencommunie.

de Generale Synode

met groote belangstelling kennis nemende van het gewichtige Rapport, dat door Prof. Dr H. H. KUYPER is uitgebracht over de vraag van de Kerk van Leiden omtrent de bediening van het Heilig Avondmaal ten huize van een kranke of oude van dagen etc.;

overwegende, dat deze belangrijke kwestie in de Kerken nog niet is behandeld, en daarom de tijd voor een uitspraak nog niet gekomen is; besluit:

in deze zaak op deze Synode geen beslissing te nemen, doch deze vraag en het daarover uitgebrachte Rapport ter bestudeering aan de Kerken over te geven (vgl. art. 86).

ARTIKEL 99.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 100.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage XXX) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 13, I B 1, 3, 4, 5, 8 en 9: *de Opleidingsschool* en stelt voor:

Opleidingsschool

1. goed te keuren de handelingen der Deputaten voor de Zending in zake de Opleidingsschool te Djocja;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, gehoord het advies van de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java, over eene eventueele pensionering van Br J. Zuidema te oordeelen en te beslissen;

3. de regeling der traktementen en pensioenen vast te stellen zooals die door de Deputaten voor de Zending voorgesteld is;

Op voorstel van den Præsides wordt het navolgend telegram gezonden aan Prof. Dr H. BOUWMAN:

Generale Synode, dankbaar voor uwe jarenlange hartelijke toewijding aan de Kerk van Christus, huldigt U op dezen uwen 60sten verjaardag.

ARTIKEL 97.

Een schrijven is ingekomen van Mejuffrouw G. MIDDELMAN-MOLL, in zake het Huwelijks-formulier; welk schrijven door de Synode voor kennisgeving wordt aangenomen.

Ingekomen stuk.

ARTIKEL 98.

Op voorstel van Dr K. DIJK wordt de navolgende motie van orde aangenomen:

Krankencommunie.

de Generale Synode

met groote belangstelling kennis nemende van het gewichtige Rapport, dat door Prof. Dr H. H. KUYPER is uitgebracht over de vraag van de Kerk van Leiden omtrent de bediening van het Heilig Avondmaal ten huize van een kranke of oude van dagen etc.;

overwegende, dat deze belangrijke kwestie in de Kerken nog niet is behandeld, en daarom de tijd voor een uitspraak nog niet gekomen is; besluit:

in deze zaak op deze Synode geen beslissing te nemen, doch deze vraag en het daarover uitgebrachte Rapport ter bestudeering aan de Kerken over te geven (vgl. art. 86).

ARTIKEL 99.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 100.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage XXX) namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 13, I B 1, 3, 4, 5, 8 en 9: *de Opleidingsschool* en stelt voor:

Opleidingsschool

1. goed te keuren de handelingen der Deputaten voor de Zending in zake de Opleidingsschool te Djocja;

2. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, gehoord het advies van de Afzonderlijke Vergadering van Missionaire Dienaren des Woords op Midden-Java, over eene eventueele pensioneer-
ing van Br J. Zuidema te oordeelen en te beslissen;

3. de regeling der traktementen en pensioenen vast te stellen zooals die door de Deputaten voor de Zending voorgesteld is;

de Generale Synode,
overwegende, dat de bezwaren tegen de proeve van het nieuwe Leerboek ingebracht, die voor een deel gegrond zijn te achten, niet van dien aard zijn, dat van eene poging, om een nieuw Leerboek voor de Catechisatie en de School op te stellen, moet afgezien worden;

uitsprekende, dat ook zij het van groot belang acht, dat het zaad der Kerk met den inhoud van den Catechismus bekend zij;

instemmende met de wenschen, die de Commissie ten opzichte van het Leerboek in haar Rapport geformuleerd heeft;

besluit:

wederom drie Deputaten te benoemen om in overeenstemming met deze wenschen een volledig nieuw Leerboek te ontwerpen in twee uitgaven, waarvan de kleine in den vorm van vragen en antwoorden bestemd zal kunnen worden voor de jongere catechisanten en de leerlingen der lagere school en de groote in thetischen (stellenden) vorm voor de andere catechisanten, en het concept van deze beide uitgaven zes maanden vóór de volgende Synode bij de Kerken in te zenden.

Na eene ampele bespreking in de morgenzitting legt de Præses aan de vergadering de vraag voor, of dit punt heden nog zal worden afgehandeld dan wel zal worden uitgesteld tot eene volgende zitting. Door stemming besluit de vergadering met de behandeling heden voort te gaan. Daarna wordt eindelijk, wederom na breede discussie, gestemd over de eerste conclusie; vervolgens over de vier wenschen, door de Commissie van advies in haar Rapport geformuleerd; en ten slotte over de laatste conclusie in haar afzonderlijke deelen, met het resultaat dat het voorstel der Commissie in zijn geheel wordt aangenomen.

De Commissie van advies en in het bijzonder haar Rapporteur ontvangen den dank der vergadering.

ARTIKEL 105.

De Præses deelt den inhoud mede van een telegram van dankbetuiging van Prof. Dr. H. BOUWMAN voor den aangeboden gelukwensch. Prof. Dr. H. BOUWMAN.

ARTIKEL 106.

Op voorstel van het Moderamen zal de Synode op Vrijdag 31 Augustus het navolgende telegram zenden aan Hare Majesteit de Koningin:

De Gereformeerde Kerken van Nederland, in Generale Synode te Utrecht vergaderd, brengen uwer Majesteit haar eerbiedige hulde. God Almachtig, Die U een levensjaar deed vervullen en een kwart-eeuw als Koningin voorspoedig deed regeeren, spare en sterke U nog vele jaren, stelle U als Vorstin tot heil voor ons volk, tot zegen voor Zijn Kerk, tot een sieraad van Zijn Naam. Hij zegene U en uw huis in Christus onzen Heere. DE MOOR, Præses.

Telegram
op 31 Augustus.

ARTIKEL 107.

Br J. ZUIDEMA. De Præses geeft het woord aan Br J. ZUIDEMA, die verzekert dit niet te nemen zonder aandoening; het is nu zes en dertig jaar geleden dat hij voor het eerst henenging naar Indië, thans staat hij weer op vertrek derwaarts. Wat hij toen meende te zien als een Fata Morgana, wordt, o wonder van God! thans als werkelijkheid door hem aanschouwd. Wij kunnen ons niet genoeg verblijden over wat de Heere in die periode van ruim dertig jaar heeft gewrocht. Het is hem zulk een groot voorrecht, er getuige van te zijn dat de Zending zoo'n groote plaats inneemt in het midden der Synode. Dag aan dag komt de zaak der Zending ter tafel! Hij zelf zou nog graag zes en dertig jaar willen arbeiden in dit werk. Het groeit met zoo groote kracht! Nu reeds arbeiden in de Zending onzer Kerken circa honderdvijftig mannen en vrouwen. Op het werk van zooveel Broeders en Zusters moet wel een rijke zegen volgen. Als hij het gebed vraagt voor het werk van deze mannen en vrouwen, dan is dit geen frase, maar ernst. Zij hebben daar een zwaren geestelijken strijd; vele zijn de verleidingen, listen en aanvallen van den vorst der duisternis! De wetenschap dat het gebed hier gestaag voor ons opklimt is ons tot zoo grooten troost. Hij eindigt met den wensch dat de Zending de vruchten moge plukken van den rijken zegen, dien de Heere in zooveel opzichten aan de Kerken dezer gewesten schenkt.

Op verzoek van den Præses wordt Br J. ZUIDEMA daarop toegesproken door Ds J. D. VAN DER MUNNIK, den Præses der Zendingsdeputaten. Hij wijst op het vele wat Br J. ZUIDEMA heeft gedaan voor de Opleiding op Java, op den grooten invloed dien hij in dezen heeft geoefend. De Heere verzelle hem, nu hij met een hart vol liefde tot den Heere en de Zending weer terugkeert naar zijn werk.

ARTIKEL 108.

Dr K. DIJK. Bij monde van den Præses betuigt de vergadering hare deelneming aan Dr K. DIJK, die zooeven bericht heeft ontvangen van het overlijden zijner moeder.

ARTIKEL 109.

Sluiting. De Præses laat daarop zingen, in verband met den terugkeer van Br J. ZUIDEMA, het laatste vers van Psalm 121; verdaagt de Synode tot Maandag 10 September, des avonds om half acht, en sluit de zitting.

Zitting van Maandag 10 September 1923.

ARTIKEL 110.

Opening. De Præses opent des avonds om half acht de zitting en houdt appel-

nominaal. Niet aanwezig blijken de Hoogleraren Prof. Dr C. VAN GELDEREN, Prof. Dr F. W. GROSHEIDE, Prof. Dr H. H. KUYPER en Prof. Dr J. RIDDERBOS. Van de leden blijkt voor Ds P. BOS aanwezig diens secundus Ds J. J. MIEDEMA; voor Ouderling S. A. ZANDSTRA diens secundus Ouderling S. SMILDE; voor Ouderling Dr J. WESSELS diens secundus Ouderling D. LA FLEUR; voor Ouderling G. van ZEGGELAAR diens secundus Ouderling W. DE VRIES; voor Ouderling D. DE BRUYN IJzn diens secundus Ouderling J. GROOT en voor Ouderling A. BAX Gzn diens secundus Ouderling L. J. SCHALEKAMP. Niet aanwezig zijn de Ouderlingen L. LINDEBOOM en Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN, voor wie echter geen plaatsvervangers zijn opgekomen. Overigens zijn alle primi-afgevaardigden aanwezig.

ARTIKEL 111.

De Præsides feliciteert Prof. Dr H. BOUWMAN en Prof. Dr A. G. HONIG met de onderscheiding die zij ontvingen door hunne benoeming tot Ridder in de Orde van den Nederlandschen Leeuw en memoreert met ingenomenheid de bij dezelfde gelegenheid geschonken onderscheiding aan Br A. W. F. IDENBURG, die in verschillende Deputaatschappen onze Kerken dient, en aan de Missionaire Dienaren des Woords Ds D. BAKKER en Dr H. A. VAN ANDEL. Prof. Dr A. G. HONIG dankt voor dezen gelukwensch.

Gelukwenschen bij decoratie.

ARTIKEL 112.

De Præsides doet voorlezing van het volgend van H. M. de Koningin ingekomen telegram:

Telegram van de Koningin.

Ik betuig de Synode van de Gereformeerde Kerken in Nederland mijn oprechten dank voor de heilwenschen, Mij op dezen voor Mij zoo heugelijken dag in zoo gevoelvolle woorden door U vertolkt.

WILHELMINA.

De Synode neemt met dankbaarheid kennis van dit telegram.

ARTIKEL 113.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

Acta.

ARTIKEL 114.

Gelezen wordt een mededeeling namens Ds J. GISPEN dat hij verhinderd zal zijn de nog volgende zittingen der Synode bij te wonen.

Verhinderung van Ds J. GISPEN.

ARTIKEL 115.

Een ingekomen schrijven van G. A. DE VRIES te 's Gravenhage omtrent de door de Synode aangenomen Conclusies in zake den Evangelisatie-

Brief van G. A. DE VRIES.

arbeid wordt voor kennisgeving aangenomen, aangezien de Synode deze zaak reeds tot een beslissing heeft gebracht.

ARTIKEL 116.

De Synode gaat in Comité.

ARTIKEL 117.

Steun aan
O. CASEMIER.

Ds D. P. KOOPMANS rapporteert namens Commissie I in zake *H 4a en b: Rapport over de uitvoering van art. 148 der Acta van Leeuwarden* en vernieuwde aanvraag om steun voor O. CASEMIER, en stelt voor:

1° de handelingen van Dr J. C. DE MOOR met betrekking tot de zaak van den Heer O. CASEMIER goed te keuren;

2° aan Dr J. C. DE MOOR dank te zeggen voor zijn bemoeiingen in dezen en hem te déchargeeren van zijn beheer;

3° voor de volgende drie jaren den Heer O. CASEMIER per jaar f 300 toe te wijzen uit barmhartigheid, zonder daarmede te erkennen dat de Heer O. CASEMIER recht op dien steun kan doen gelden en onder dezelfde voorwaarden als door de Synode van Leeuwarden werden gesteld;

4° deze gelden te doen betalen uit de Kas der Synode, en

5° aan den Assessor dezer Synode op te dragen de uitvoering van dit besluit.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 118.

Protest van
Br M. V. MERSBERGEN.

Ouderling H. WATERINK rapporteert namens Commissie V in zake *I c 8: protest van Br M. van Mersbergen te Meeuwen* tegen een besluit der Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg in zake de op hem toegepaste censure en stelt voor:

gelezen het schrijven van Br M. VAN MERSBERGEN en de beslissing dezer zaak door Classis en Particuliere Synode, het besluit der Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg goed te keuren, derhalve het protest ongegrond te verklaren en den protesteerenden Broeder, den Kerkeraad van Meeuwen, de Classis Almkerk en de Particuliere Synode van Noord-Brabant en Limburg van dit besluit kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 119.

„Gravamina” van
Br J. C. PAUPTIT.

Prof. Dr S. GREYDANUS rapporteert namens Commissie V over *I c 11*. De behandeling van dit Rapport wordt niet ten einde gebracht. (Vgl. art. 171.)

ARTIKEL 120.

De Præses sluit de zitting.

Zitting van Dinsdag 11 September 1923.

ARTIKEL 121.

De Præses opent de vergadering en houdt appel-nominaal. Aanwezig zijn thans ook de Professoren Dr C. VAN GELDEREN, Dr F. W. GROSHHEIDE en Dr H. H. KUYPER en de Ouderlingen Mr A. J. L. VAN BEECK CALKOEN en L. LINDEBOOM.

Opening.

ARTIKEL 122.

De Acta der vorige zitting worden gelezen en gearresteerd.

Acta.

ARTIKEL 123.

Dr J. HANIA rapporteert namens Commissie III over Zendingsrapport Hoofd 16 en Hoofd 20, 10 en stelt voor:

Visitatie-Rapporten.

1. de Algemeene Vergadering van Missionaire Arbeiders op Midden-Java hartelijk dank te zeggen voor het ingezonden Rapport;
 2. genoemd Rapport op te nemen in de Acta ingevolge art. 4 van de visitatie-regeling van 1914, (Bijlage XXXIV) en
 3. aan de Algemeene Vergadering van Missionaire Arbeiders op Soemba te schrijven dat hun Visitatie-Rapport alsnog met belangstelling wordt tegemoet gezien.
- Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 124.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert (Bijlage XXXV) namens Commissie III over Zendingsrapport Hoofd 13 c in zake *de Christelijke Hollandsche Inlandsche Kweekschool* te Solo en stelt voor:

Chr. Holl.
Inl. Kweekschool
te Solo.

1. de handelingen der Deputaten voor de Zending betreffende de Christelijke Hollandsche Inlandsche Kweekschool goed te keuren;
2. de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen om, indien mocht blijken, dat vestiging der Kweekschool op een andere plaats tot vermindering van kosten zou leiden zonder het belang der school te schaden, na overleg met de Algemeene Vergadering tot verplaatsing over te gaan;
3. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, dat zij, indien het tot de oprichting van eigen gebouwen voor deze school

Acta G. S.

mocht komen, nauwlettend toezien, dat alle kosten die niet noodzakelijk zijn worden vermeden en dat zij aan de Algemeene Vergadering melden, dat bij het ontwerpen en uitvoeren van bouwplannen de grootste zuinigheid moet worden betracht;

4. dank te zeggen aan den directeur en de andere leeraren der Kweekschool voor den toewijdenden arbeid door hen verricht, waardoor onder den zegen des Heeren zeer gewaardeerde resultaten zijn bereikt;

5. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, met alle middelen, die zij daartoe dienstig zullen achten, een zoodanige wijziging in de regeling der subsidie te bevorderen, dat daardoor de oprichting van eigen gebouwen en de exploitatie der school gemakkelijker wordt dan thans het geval is;

6. het leerplan en de Instructie, zooals die in het Rapport zijn medegedeeld, goed te keuren en de te benoemen Deputaten voor de Zending te machtigen hierin eenige wijziging te brengen indien hun dit noodig mocht blijken;

7. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, een eventueel inkomend voorstel tot overdracht van de Christelijke Nederlandsche Inlandsche Kweekschool aan de „Vereeniging voor Christelijk M. U. L. en Middelbaar Onderwijs te Djokjakarta” of aan een andere Vereeniging in overweging te nemen, en daarover de volgende Generale Synode dan te dienen van rapport en advies;

8. op te dragen aan de te benoemen Deputaten voor de Zending nogmaals namens de Generale Synode te schrijven aan de Besturen der Christelijke Nederlandsche Javaansche en Chineesche scholen op Midden-Java en bij hen krachtig aan te dringen om meerderen steun te verleen aan de Kweekschool, die vooral in het belang van hunne scholen is opgericht en werkzaam is, en ook de Algemeene Vergadering te verzoeken deze zaak te bevorderen;

9. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen na overleg met de Algemeene Vergadering op Midden-Java de volgende Generale Synode te adviseeren over de vraag of het gewenscht is aan de Besturen der Christelijke Nederlandsche Javaansche en Chineesche scholen op Midden-Java invloed te verleen bij de behartiging van de zaken der Kweekschool, en op welke wijze dit dan zou zijn te regelen;

10. waardeering uit te spreken voor de pogingen van den directeur om ter verlichting van de lasten van de Kas der Zending de inkomsten der school in Indië te versterken;

11. aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen, dat zij aan allen, die zich in Indië met de zaken der school bemoeien, last geven, bij de exploitatie steeds de grootste zuinigheid te betrachten;

12. dank te zeggen aan de Algemeene Vergadering en den Raad van Toezicht voor al hun arbeid, in het belang der Kweekschool verricht.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 125.

Ds H. MEULINK rapporteert namens Commissie III in zake Zendings-rapport Hoofd 18, 1: *Instructie der Quaestoren voor de Zending* en stelt voor, de concept-instructie goed te keuren echter met deze wijzigingen:

Instructie Quaestoren
Zending.

1° in art. 8 vóór het woord „Rapport” in te voegen: schriftelijk;

2° art. 10 aldus te lezen: de Quaestoren zijn gehouden, aan de Deputaten van de Generale Synode zoo dikwijls dezen dit verlangen of aan iemand dien zij daartoe machtigen inzage van alle boeken en waarden te geven;

3° art. 12 aldus te lezen: in geval van verschil over de uitlegging dezer Instructie, beslissen de Deputaten. Ook hebben zij het recht deze Instructie te wijzigen.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 126.

Ds W. BREUKELAAR rapporteert namens Commissie III in zake Zendingsrapport Hoofd 10 en 20, 13: *Zendingsconsulaat*, en stelt voor:

Zendingsconsulaat

1° de handelingen van de Deputaten in zake het Zendingsconsulaat goed te keuren;

2° aan de te benoemen Deputaten voor de Zending op te dragen:

a. mede te werken tot bestendiging van het Zendingsconsulaat, indien dit kan geschieden op eene wijze, die naar hun oordeel geschikt is;

b. de aansluiting van de Zending der Gereformeerde Kerken aan het Zendingsconsulaat te doen voortduren, mits die aansluiting geen naar hun oordeel te zware finantiële eischen stelt;

c. indien zij dit noodig en mogelijk achten, aan het Zendingsconsulaat eene afzonderlijke Instructie te verstrekken tot regeling van de bijzondere verhouding tusschen de Gereformeerde Zending en het Zendingsconsulaat.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 127.

Prof. Dr H. H. KUYPER rapporteert (Bijlage XXXVI) namens Commissie IV in zake *I b 1 en 2 en c 3, 4 en 4a: vrouwenkiesrecht*. Besloten en uitgesproken wordt:

Vrouwenkiesrecht.

a. dat de Generale Synode van oordeel is, dat de vraag of aan de vrouw het kiesrecht bij de verkiezing der ambtsdragers zal geschonken worden een zaak is, die de Kerken in het gemeen aangaat, weshalve de beslissing hierover door de Generale Synode behoort genomen te worden;

b. dat de Generale Synode daarom de Kerken zeer ernstig en dringend vermaant, zoolang de Kerken hierover gemeenschappelijk geen uitspraak hebben gedaan, dit kiesrecht niet in te voeren en uit te spreken, dat voorzoover sommige Kerken dit reeds hebben gedaan zij dit besluit be-

hooren in te trekken en af te wachten wat de volgende Generale Synode eventueel ten dezen beslissen zal;

c. eene Commissie te benoemen, bestaande uit vijf Deputaten, met het mandaat om het vraagstuk, of het toekennen van het kiesrecht aan de vrouw in de Kerk naar Gods Woord geoorloofd is, in verband met de tijdsomstandigheden wenschelijk is en aan den geestelijken welstand der Kerken bevorderlijk is, te onderzoeken en op de eerstvolgende Synode daarover rapport uit te brengen.

Voorts: op de ingekomen protesten van den Kerkeraad van Zandvoort en de Broeders Ds N. DIEMER en Ds J. S. POST tegen de besluiten der Particuliere Synode van Noord-Holland te antwoorden:

1° aan den Kerkeraad van Zandvoort, dat al is het formeel juist dat de Particuliere Synode van Noord-Holland na het protest van de Brs Ds N. DIEMER en Ds J. S. POST ter zijde te hebben gelegd geen oordeel meer kon vellen over de besluiten der Classis Haarlem en van den Kerkeraad van Zandvoort, aangezien er geen appèl meer van deze besluiten op haar vergadering was, toch duidelijk genoeg blijkt dat de Particuliere Synode van Noord-Holland het protest van genoemde Broeders niet geheel ongegrond achtte, daarom wel op de zaak inging en nu deze zaak eenmaal voor hare vierschaar gebracht was, het recht had over deze zaak in haar geheelen omvang een oordeel te vellen;

en dat de verdere bezwaren, door den Kerkeraad tegen dit besluit der Particuliere Synode ingebracht, op de gronden in het Rapport genoemd voor ongegrond worden verklaard;

2° aan de Brs Ds N. DIEMER en Ds J. S. POST, dat de Generale Synode kennis heeft genomen van hun protesten tegen de besluiten der Classis Haarlem en de Particuliere Synode van Noord-Holland in zake het vrouwenkiesrecht, maar een principieele uitspraak over dit vraagstuk nog niet wenschte te doen en hun protest in handen zal stellen van Deputaten voor deze zaak te benoemen.

En eindelijk: aan de Particuliere Synode van Noord-Holland te antwoorden op haar verzoek om een principieele uitspraak te geven over de beteekenis van de stemming door de leden der Gemeente bij de verkiezing van ambtsdragers, dat zij op de gronden in het Rapport aangegeven meent aan dit verzoek niet te moeten voldoen.

ARTIKEL 128.

Voorstellen Gouda
Avondmaalsviering
en Toespraken.

Prof. Dr G. CH. AALDERS rapporteert (Bijlage XXXVII) namens Commissie II in zake *C d, e en f: voorstellen van Gouda betreffende Doopsbediening, Avondmaalsviering en Toespraken* en stelt voor:

deze voorstellen der Kerk van Gouda ter zijde te leggen en de daarin genoemde aangelegenheden in de vrijheid der Kerken te laten.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 129.

Ds J. H. DONNER rapporteert namens Commissie I in zake *M 9*: *verzoek van Prof. Dr A. A. van Schelven iets te doen ter versterking van den band met Zuid-Afrika* en stelt voor:

Verzoek van Prof. Dr A. A. VAN SCHELVEN omtrent contact met Zuid-Afrika.

op dit verzoek niet in te gaan en hiervan aan Prof. Dr A. A. VAN SCHELVEN kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 130.

Ds L. KUIPER rapporteert (Bijlagen XXXVIII, XXXVIIIa en XXXVIIIb) namens Commissie IV in zake *I c 1*: *protest van Prof. Dr A. A. van Schelven tegen het besluit der Generale Synode van Leeuwarden Acta art. 106* en stelt voor te besluiten:

Protest van Prof. Dr A. A. VAN SCHELVEN tegen besluit der Syn. van Leeuwarden Acta art. 106.

overwegende:

a. dat de Generale Synode te Leeuwarden, overeenkomstig den wensch van Prof. Dr A. A. van Schelven een principiële verklaring van Art. XII K.O. heeft gegeven waardoor een ongelijke behandeling van deze gevallen door de Kerken voor het vervolg voorkomen wordt;

b. dat Prof. Dr A. A. VAN SCHELVEN in zijn protest geen andere gronden voor zijn verzoek aanvoert, dan die hij reeds eerder aan het oordeel der kerkelijke vergaderingen heeft onderworpen;

het protest van Prof. Dr A. A. VAN SCHELVEN ter zijde te leggen en hem daarvan kennis te geven.

Aldus wordt besloten.

ARTIKEL 131.

Ds A. M. DONNER doet voorlezing van het Rapport der Curatoren van de Theologische School. De bespreking er van zal nader aan de orde worden gesteld.

Verslag Theol. School.

ARTIKEL 132.

Ds T. FERWERDA rapporteert (Bijlage XLIV) namens Commissie II over *B, C, D* en *E*: *Rapport Liturgie*.

Rapport Liturgie.

De prælabele vraag of deze voorstellen al dan niet zullen worden behandeld, wordt bevestigend beantwoord.

Ook vereenigt zich de Synode in het algemeen met de gedachte dat er onder deze voorstellen zijn die *wel* en andere die *niet* voor behandeling en beslissing rijp zijn, zonder daarmee nu nog uit te spreken ten opzichte van welke voorstellen deze onderscheiding moet worden gemaakt.

Aan de orde komt nu *B*: *Belijdenisvragen*. De behandeling hiervan wordt niet ten einde gebracht.

Belijdenisvragen.

ARTIKEL 133.

De Præses sluit de zitting.

Zitting van Woensdag 12 September 1923.

ARTIKEL 134.

Opening. De Præses opent de zitting en houdt appel-nominaal waarbij blijkt dat Prof. Dr J. RIDDERBOS en Ouderling D. DE BRUIN IJzn weer ter vergadering zijn. In plaats van Ds H. MEULINK is tegenwoordig Ds A. BROUWER, die instemming betuigt met de Belijdenis.

ARTIKEL 135.

Acta. De Acta worden gelezen en gearresteerd.

ARTIKEL 136.

Zie Art. 132. De vergadering zet de *algemeene beschouwing* van punt B: *Belijdenisvragen*, voort (zie art. 132); na ampele bespreking wordt besloten met alle stemmen *den titel* en *de inleiding*, voorgesteld door de Commissie, onveranderd te aanvaarden, terwijl haar eerste voorstel aldus zal worden geformuleerd: „het navolgende *Formulier voor de openbare belijdenis des geloofs* aan te bevelen.”

Nadat een amendement, de eerste vraag aldus te lezen: „Verklaart gij, dat gij de leer, die in het Oude en Nieuwe Testament begrepen en in de belijdenisschriften van de Gereformeerde Kerken uitgedrukt is,” verworpen is, wordt de eerste vraag van de Commissie aangenomen.

Op de tweede vraag worden drie amendementen ingediend:

1° het woord „aanvaardt” te veranderen in „gelooft”;

2° vóór de woorden: „uw leven buiten” enz. de woorden te voegen: „met een geloovig hart”;

3° het woord: „vragende”, uit den 3den regel te veranderen in: „verkregen hebbende”.

De Commissie neemt het eerste amendement over. Het tweede amendement wordt door hen die het ingediend hebben ingetrokken, nu het eerste amendement is aangenomen. Ook het derde amendement wordt ingetrokken, waarop de geamendeerde lezing wordt aangenomen.

Op de derde vraag worden twee amendementen ingediend:

1° in plaats van „den Drieëenigen God”, te lezen „God den Heere”;

2° te lezen: „betuigt gij God den Heere lief te hebben en belooft gij Hem te zullen dienen naar zijn Woord.”

Nadat het tweede amendement is teruggenomen, wordt de geamendeerde lezing aangenomen.